

14 nap alatt pénz!
Pénzkölcsön.
 Az országos. enged. ügynökség
 (Pesten, Deák Ferenc-utca 6. sz. a. „a fehér hajó”
 hoz címzett házbán)

jelenleg egy egyes fölbirtokosok, valamint községek részére is — legrovidebb idő alatt és igen csekély díjazás mellett pénzkölcsönököt eszközöl.

A ki tehát ily kölcsönt felvenni kíván, az gyorsan használja fel a jelen alkalmat, és küldje be okmányait mielebb (I. telekkönyvi kivonat, II. Catastralis kivonat, III. adókönyve másolatát, az utóbbiakat is hiteles alakban) a fent nevezett ügynökséghez.

1749 (4-1)

Nagyigmándi szénsavas keserviz-forrás
 és abból készült

PEZSGÓ-POROK
 (magyar Seidlitz-porok).

A nagyigmándi szénsavas-keserviz, mely oldó s kúráló sós részének dúságát, azok hatását mérséklő és emészthetőséget előmozdító szénsav tartalma által koronázza, méltán a leghíresebb s legelgőrebb külföldi keservizet helyettesíti, s azok behozatálát hazánkba feleslegessé teszi. — E viznek s az abból készített sónak általában beismert jótékony hatása, úgy azon elterjedés, melynek közönséges használatát mindenkor elősegítem. — E törekvésemet azáltal hiszem elérhetőnek, hogy én a nevezett sóból **pezsgó-porokat** is készítek, melyek a gyógyforrás alkaterzeit magukban tartalmazzák, és hatásukra nézve a világszerte ismert Seidlitz-porokkal egyenlők.

Egy 25 háromszögletes füveget tartalmazó idei töltésű ládavid, gyógyjavallattal ellátva 6 ft. 25 kr. — Egy skatula (12 pár) pezsgó-por használati utasítással 1 ft. 20 kr. — Egy font forrás-só, mely a karlsbadi só nélkülözhetővé teszi, 1/4, 1/2 és 1 fontos faszelecezen 2 ft. 50 kr. készpénzfizetés vagy utánvételtel.

Ismételődőknak jutányosabb ár szabatik.

Megrendelhetni Rév-Komáromban alulírottánál, továbbá:

Aradon: Habereger G., Velsz. — **Baján:** kerek: Kellner Ede gysz. — **N.-Igmánd:** Deutsch Móríz. — **Bonyhadon:** Kramon: Páchl Sándor. — **N.-Lakon:** Lenhard Jakab lni József gysz. — **B.-Dioszegén:** Kovács gysz. — **N.-Szombat:** Stanzl Henrik gysz. József gysz. — **Beesen:** Róck Gusz. Nagy-Tapolcsán: De Graeh Ferenc gysz. Igv. ásványvizek forrástárában „zum grauen Nyiregyháza: Barcsay Károly gysz. — **N.-Varadon:** Bakacs József, — **Pozsony:** Pisztory Bódog gysz., Lábán Károly. — **Pécsen:** Kiságyi és Simon. — **Pápan:** Tschuppen Eduárd. — **PESTEN:** Jezovics Mihály gysz., Szupa György, Koelmester Frigyes, Vághy Lajos, Edeskaty L., Tunner János, Prückler Ignác, Morán János, Lukovits József, Morgenstern Isidor, Czeripp Károly, Gyarmathi G., Ebenführer V., Pétervárad: Lang Mátyás. — **Heszegv. (Galicia):** Schaitter J. és társa. — **Somorja:** Adler József gysz. — **Szabadkán:** Hoffbauer Iga. és fia gysz. — **Szikszón:** Aichman József gysz. — **Sarközü-Ujlak:** Balázs György gysz. — **S.-Alja-Ujhely:** Teich Zsigmond. — **Sz.-Fehérvár:** Say Rezső gysz., Vimmer Adolf gysz. — **Szeghalom:** Kiss Ferenc gysz. — **Szolnok:** Horánszky Istv. gysz. — **Szerdahely:** Ehrenreiter. — **Tabon:** Krebs Vilmos gysz. — **Tatabányán:** Szett Antal gysz., Nirtit Ferenc gysz. — **Temesváron:** Babusnik Ágost. — **Vác:** Bodendorfer József, Versetz. — **Blum József, Zólyom:** Thomka Lajos gysz.

Schmidthauer Antal,
 gyógyszerész a „Mégváltóhoz” Komáromban.

Marhabetegségek s marhavész ellen,
 mely a ferró nyári időben a szarvasmarha, sertés s a lovak közt a legnagyobb mértékben dühöng, mint kitűnő s biztos óvszer az ugynevezett **korneuburgi marhapor**

használatát; engedélyezve a magas cs. kir. ausztriai, kir. porosz, s kir. szász országok kormányai által, kitűntetve a londoni, párizsi, müncheni s bécsi érmeikkel s ő felsége az angol királyné s ő felsége a porosz király udvari istállóiban sikerdús használatát megpróbálva.

Valódi minőségben kapható:

PESTEN Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz., Thalmyer A. és társa. Halbauer testvérek, Glatz J., Rakodczay A. — **Budán:** az udvari gyógyszerésztartóban. — **Aradon:** Probst F. J., Tones és Freiburger. — **Abony:** Lukács A. — **Brassóban:** Heszheimer és társa, Gyertyánffy és fia. — **N.-Beeskerek:** Nedelkovics. — **Debreczenben:** Bignio J., Csanak J. — **Dettán:** Braumüller. — **Deva:** Lengye. — **D.-Földvár:** Nadhara P. — **Eperjesen:** Zsembery J. — **Ezéken:** Deszátly J. — **Esztergomban:** Bierbrauer C. J. — **Ezerben:** Tschögl J. — **Gyöngyösön:** Koczánovich. — **Kassán:** Novelly A. — **Kolozsvárt:** Wolf. — **Komáromban:** Belloni A., Ziegler és fia. — **Kőszeg:** Bründl J. — **Mohácsban:** Kögl, Altman. — **Nagyváradon:** Janky A. — **Nagy-Kanisán:** Fenschhofer és Rosenberg. — **Nyiregyháza:** Reich és Pavelovits. — **Pancsován:** Rauschan és fia és Graf. — **Paks:** Florián J. — **Pozsonyban:** Scherz F., Hackenberger testv., Waritzek, Kovács J. — **Rozsnyón:** Pösch J. — **Sopronban:** Pachofer I., Müller P., Mezey A. — **Székesfehérváron:** Legmann A. L., Kovács P. — **Szegeden:** Aigner. — **Selmeczen:** Dimák, Zelenka. — **Szepesvárallyán:** Fest J. B. — **Szolnokon:** Schefflik István. — **Szikszeken:** Dietrich A. — **Temesvárt:** Maxer és Sailer A., Babusnik. — **Trenesenben:** Kalka és Weisz. — **Vácban:** Bodendorfer. — **Varadon:** Halter F. és Koterba. — **Veszprémben:** Lang J. — **Vászaryán:** Tuszka M. — **Verőczen:** Bész J. K. — **Zelitz:** Steyrer A. 1642 (6-6)

Hirdetmény.

Még soha nem történt végeladás
 oly szokatlan olesó áron, mely a t. cz. közönségnek oly rendkívüli előnyt nyújt, mint most a jelen Pesti vásár tartama alatt, a régi német színházterem 1-ső sz. a., báró Sina-fele házbán,

hol egy **csőtömegből** átvett

rumburgi és hollandi vásznak

Az érték fele árán

A vásznak ára:

- 1 vég 35 rőfös csinozatlan kreaszvász, becár 18 ft., most csak 9 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rőfös kézi fonatvász, becár 18 ft., most csak 9 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rőfös kitűnő kreaszvász, becár 20 ft., most csak 10 ft. 50 kr.
- 1 vég 30 rőfös legjobbféle rumburgi vászon, becár 25 ft., most csak 13 ft.
- 1 vég 30 rőfös kitűnő rumburgi vászon férfingekre, becár 30—40 ft., most csak 15—20 ft.
- 1 vég 30 rőfös kanavász, ára most csak 8 ft. 50 kr.
- 1 lepedő varrás nélkül 3 rőf hosszú, 2 rőf széles, valódi rumburgi vászomból, ára most csak 3 ft.
- 1 vég 38 rőfös hollandi ezérnavász, becár 28 ft., most csak 14 ft.
- 1 vég 38 rőfös rumburgi ezérnavász, becár 30—36 ft., most csak 15—18 ft.
- 1 vég 48 rőfös valódi hollandi vászon, becár 36 ft., most csak 18 ft.
- 1 vég 50 rőfös valódi irlandi vászon, becár 44—50 ft., most csak 22—25 ft.
- 1 vég 60 rőfös különös jó és finom vászon, legalkalmasb férfingekre, becár 60—80 ft., most csak 30—40 ft.
- 1 vég 50—54 rőfös rumburgi vászon, legnehezebb kifónat, ára most csak 20, 24, 28, 32, 36, 40, 50 ftig a legfinomabbak.

A zsebkendők ára:

- 1 tucsat középnagyságú fehér vászon zsebkendő 2 ft. 50 kr.—3 ft. 50 krig.
- 1 tucsat nagy rumburgi vászon zsebkendő 4, 5, 6—7 ftig a legfinomabbak.
- 1 tucsat igen finom francia batiz zsebkendő 4, 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabbak.
- 1 tucsat fehér damasz kávékendő, ára most csak 2 ft. 50 kr.—3 ftig.
- 1 rumburgi damasz asztalteríték 6 személyre, ára most csak 4, 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabbak.
- 1 rumburgi damasz asztalteríték 12 személyre, ára most csak 9, 10, 12, 14—16 ftig a legfinomabbak.
- 1 tucsat damasz törülköző- vagy asztalteríték ára most csak 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabbak.
- 1 tucsat jóféle konyhakendő ára 2 ft. 50 kr.

Férfi- és női-íngek ára:

- A legzebb színes férfingek darabszáma, 2 ft.—2 ft. 50 kr. a legfinomabbak.
- Színes francia batiz-íngek, a legzebbek s legfinomabbak ára most csak 3 ft.
- Férfingek, legjobb szabásúak, a legkitűnőbb rumburgi vagy hollandi vászomból, darabja 2, 3, 4—5 forintig a legfinomabbak.
- Férfingek igen tartós vászomból, félmagyar 1 ft. 50 kr., magyaros 1 ft. 80 kr.
- 1 db. férfing ára a legnehezebbféle rumburgi vászomból, most csak 2 ft.
- Női-íngek, rumburgi vagy hollandi vászomból, simák 1 ft. 60 kr., barokvarrattal 2 ft., hímzettek 3 ft. 50 kr., 4—5 ftig a legfinomabbak.
- Legzebb női corsettek, 2 ft. 50 kr., 3, 4, 5 ftig a legfinomabbak.
- A legzebb gyapju ágyterítők darabja most csak 5 ft.
- Valódi francia cachemir asztalterítők legzebb színvegyület nyomattal, ára most csak 5, 6, 7—8 ftig a legfinomabbak.
- Valódi francia cachemir ágyterítők, a legzebb színvegyület nyomattal 1 db. ára most csak 7, 8, 9—10 ftig a legfinomabbak.

Vidéki megrendelések, a pénzüsszeg beküldése vagy postai utánvét mellett, a legelkiesmeretesben teljesítetek.

A levelek ekép ezimzendők: 1701 (5-6)
METH S., a régi német színházterem 1. sz. a. Pesten.

Biztos és gyors kiirtása
 a **patkányok s egereknek,**

egy cs. kir. kizár. szab. patkány- s egérgpusztító szer által gyertya formában.
 Egy darab ára 50 kr. a. é.

Valódi minőségben kapható:
PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. a., továbbá:

N.-Beeskerek: Nedelkovits. — **Csaktornyan:** Káráz A. — **Eperjesen:** Zsembery J. — **Jassenova:** Dudovits J. — **Keszthelyen:** Wünsch F. — **Kolozsvárt:** Wolf J. — **Pozsonyban:** Scherz Fulop. — **Sopronban:** Pachhofer. — **Soborsán:** Franke A. — **Varadon:** Halter D. F. — **Verőczen:** Bész J. K. uraknál. 1644 (17—17)

Előfizetési feltételek 1866-dik évre: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. — Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg, 1866. január 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábjott petit sor ára, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurthban: Jaeger könyvkereskedése; Bécsben: Oppelik Alajos. — Bélyek-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Kun Bertalan, superintendens.

Mult hó hetedikén Miskolcz város református közönségének örvendetes ünnepnapja volt. A tiszáninneri egyházkerület superintendensi állomását, mely a boldog emlékeztető Zsarnay Lajos halála által megürült, e napon töltötték be. A szívből eredt gyász, mely általában az egyházkerületet, de különösen Miskolcz ref. lakosságát előbbi egyházfejének halála által érte, az által nyert leginkább könnyebbülést és vigaszt, hogy az elhunyt helyére oly férfit emeltek, ki egészen hivatva van, hogy nagy érdemű elődjét kipótolja.

elemi iskolájában kezdte. Majd egy évig Beregszászon, 1824 óta pedig a már akkor is jó hírben álló miskolczi iskolában folytatta. Ez utóbbi helyen mint bölcsészettanulót köztanítóvá választották, mely állásának annyira megfelelt, hogy közkívánságra még egy évig kellett folytatnia a köztanítóságot, mely rendszeren csak egy évre szokott volt terjedni. A már akkor is híres Palóczy László, mint segédgondnok, ez alkalommal ünnepélyes megdicséres által tüntette ki, melyet tovább is megérdemelni volt fötörekvése.

háznál. Ez állásában egy szomszéd helység lelkes előjárói megismervén és megszeretvén őt: meghívták papjoknak. A papi vizsgát szép sikerrel letéve, ez állomást 1842-ben, 24 éves korában foglalta el. Azonban folytonosan tanulni, haladni vágyván, már a második évben sorba látogatta a bécsi hitnani intézetet, a lipcei, hálai és berlini egyetemeket, honnan 1844-ben gazdag tapasztalásokkal tért haza. Még abban az évben meg is házasodott, nőül vevén egy előkelő birtokos család leányát, Szúnyoghgy Máriaát. Azóta a családi életnek is folyvást oly a példás disze, mint egyházi pályájának.

KUN BERTALAN.

E férfi Kun Bertalan, az egyházi pálya egyik kitűnő elmetehetségű és jellemű tagja, kinek arczképét im itt nyujtjuk olvasóinknak.

Nemcsak azon széleskörű tehetségek érdemlik meg a nyilvános elismerés tiszteletadóját, kik egy országot töltenek be nevek és hírok varázsával, hanem azok is, kik a polgári pályák különböző ágaiban teljesen betöltik rendeltetésüket s hasznos működésük által valamely fontos ügynek kitűnő támaszaivá lesznek.

Kun Bertalan, ki érdemei folytán elérte a legmagas állást, melyet protestáns pap nálunk elérhet, a jelesebb magyar lelkészek egyike. Tudományosan képzett elme, jeles egyházi szónok, kinek hangjából a meggyőződés és igazság ereje beszél, felvilágosodott fő, lelkiismeretes, éber tisztviselő, nemessen érző emberbarát, buzgó a közügyekben és igazságszerető minden dolgában. Oly vonások, melyek a férfi-jellem legzebb ékeségei.

A tudományok iránti vonzalom és a nevelés körül korán tanusított buzgósága már ifjkorában reményeket költötték jövője iránt. S e remények valósultak.

Borsodmegye Felső-Nyárad falujában született ő, 1817. január 21-kén, birtokos nemes szüléktől, kik közül az édesanya most is él. Legelső tanulmányait szülőhelyének

1836-ban a sárospataki anyaiskolába ment s ott három évig tanulá a hittudományokat; majd Iglón (az akkori lelkész, később superintendens Pákh Mihály háznál) töltött félét a német nyelv megtanulása végett. Később nevelő lett Krasznik-Vajda helységében, Szentimrey Gábor kir. tanácsos

egyházát, egyszersmind a protestáns egyházi irodalomban is jó hangzású nevet szerzett magának. — Már külföldön jártában adott ki egy rőpiratot, mely Lipcsében került ki a sajtó alól ily címmel: „Viszhangok a vegyes házasságok ügyében 1844.” Az akkoriban Török Pál és Székács

üregekben házinyulak és borzok; alant a rom talajt képező szirtfal barlangjai rókák- és farkasoknak szolgálnak lakhelyül. Ez utóbbiak tartózkodási helyét vas rácszattal körülvevett udvarok futják körül.

E szerint itt egyesítve vannak négyféle és szárnyas éji állataink.

Ott van a mindenki által ismert gonosz farkas, ott a ravaszág képviselője, a róka, s végre az előítélet miatt elkarhozott baglyok, melyekről oly sokat tud regélni a babonás nép s a melyeknek életmódjukról oly keveset tudnak.

Az elfogulatlan természetbarátnak örülnie kell, mikor az állatkerti szép bagoly-gyűjteményt látja, mivel reményt nyújt, hogy ha az emberek megismerkednek az állatokkal, nem fogják oly elkecseregetten üldözni. Ott van a nagy suholy (füles bagoly), a kis fülű, a lángbagoly, a csuvis, erdei és nádibagoly. Ez állatok — az egy nagy suholy kivételével — mind megbecsülhetetlen szolgálatokat tesznek a mezei gazdáknak, mivel majdnem kizárólag kártekonny mezei és erdei egereket táplálkoznak, mégis mindenütt a legelkeseredettebb üldözötteknek vannak kitéve, annyira, hogy falun alig találni csűrkaput, melyen kifeszített bagoly ne adna tanúságot a felől, hogy földmiveseink legnagyobb része nem ismerve hazai állataink életmódját, nem tudja, melyeket tartanak barátjainak, melyeket kell — mint ellenségeit — üldözni.

Az állatkert gazdag bagoly-gyűjteményével a tanulmányozásra elég alkalmat szolgáltat s a ki állításunkat kétségsbe vonja, tegyen maga kísérletet: dobjon, a nagy suholy kivételével, bármelyik bagoly elé húst, holt madarat vagy egeret: s tapasztalni fogja, hogy tíz kísérlet körül kilencznel a baglyok az egerek után fognak előbb kapni.

Mint említettük, e magasabbban fekvő pontról nyílik a legszebb kilátás az állatkert összes területére.

L.

Persa rabszolga a turkomanok között.

A vallásbeli fanatismusnak és barbár szokásoknak egyik kiáltó példája azon bánásmód, melyel Ázsia egyik vad népe, a turkomanok, persa foglyaikkal bánanak. Vámbéry élelken rajzolja e részbeni tapasztalatait ázsiai utazásában.

Mind a turkomanok, mind a persák Mohamed vallásának hívei ugyan, de valamint a kereszténységben is külön felekezetek vannak, melyek egymás iránt türelmetlenséggel viselkednek: szintugy meg vannak az Izlamban is az egyes felekezetek, melyek valódi ellenséges indulattal üldözik egymást. A persák a *saiták* felekezetéhez tartozván, a szomszéd turkoman kardecseiktől (rablóktól) folyvást háborgattatnak. Sokszor megtörténik, hogy a turkomanok éjnek idején rá törnek egy-egy persá tanyára, s a családok férfi tagjait, gyakran nagy küzdés után és megsebesítve, láncra fűzve hurcolják el a Kaspitenger közelében fekvő városukba, Gümüstepébe. Itt az elfogott persától legelőször is elszedik jobb ruházatát, s turkoman ruhákat adnak testére; ezután nehéz békókba verik, melyek feltörlik bokacsontját s minden lépésnél éles fájdalmat okoznak. Az első napokon s heteken ily bánásmódban s a legyomorubb élelmezésben részesül, s hogy eszébe se jusson,

éjnek idején megszökni, nyakára illesztik a *karabograt*, azaz egy vasgyűrűt, mely hosszú lánczon egy czölöphöz van erősítve, úgy hogy a szegény embernek legkisebb lánczörögését is azonnal észre lehet venni. — Az ily rabszolgák tartását a turkomanok valami jó s Istennek tetsző kegyes cselekedetnek tartják; más részről aljas nyervágy s barbár számítás is szerepel itt, miután a persa rabszolga említett kínainak rendszeren csak akkor szakad vége, ha távol rokonai jó váltásdíjt fizetnek érte, vagy ha jó pénzért ők maguk mint rabszolgát tovább adhatják el Khivába vagy Bokharába.

Egy ily persa rabszolga rajzát mutatja mel-lékelt képünk, Vámbéry ázsiai utazása nyomán.

Csicsovára romjai.

(Erdélyben.)

Belső-Szolnokmegye nevezetesebb történeti emlékei közé tartozik Csicsóvár, mely Déstől 3 órányi távolságra hegyek között fekszik, de a melyek felett úgy áll, mint egy szirtkorona, s a messze távolba arhatják el Khivába vagy Bokharába.

Egy ily persa rabszolga rajzát mutatja mel-lékelt képünk, Vámbéry ázsiai utazása nyomán.

Képek a pesti állatkertből: I. A bagolyvár.

hályfalva, Csicsó-Keresztur; ezek képezték az egykor hatalmas csicsói uradalmat, melyről történetíróink annyiszor emlékeznek, s mely a bálványos-váraljai uradalommal és várral együtt egykor a Zonuki-grófsághoz tartozott.

A szikla, melyen a vár nyugszik, olyféle kőanyagot tartalmaz, mely malomkövek készítésére alkalmas, azért onnan faragott kövekkel nagy kereskedést üznek a szomszéd falvak lakosai az egész országba, mi nevezetesen élelmi forrásukat képezi, s meglehetősen neveli a pénzforgalmat a vidéken.

Az itteni malomkővágás oka, hogy a hegyoldal, melyen a vár egy része nyugszik, úgy összevissza van furva-faragva, hogy csak nagy bajjal és fáradsággal megmászható; a haladó léptei alatt a kőtörleszok s apró kőforgácsok roskadozván, nehézség egy biztos megállapodási pontra találja. A malomkővágás már közvetlen a várszikla alatt is megkezdett volt, de néhány évvel ezelőtt *Torma Károly*, ismeretes régiségbuvár, e megye fia, s csicsó-kereszturi birtokos, felszólította akkori főispáni helytartót a pusztítás s a vár alá vágás megtiltására, mi megtörténvén, azóta az emberi kéz hatalmas rombolása megszűnt s már csak az idő viharaival nem tud dacolni az egykor hatalmas büszke sásfészek, mert észrevehetőleg omladoznak falai s a bástyasziglet örtonyszerű fala már alig áll; a mi még jelenleg meg-

van, két kis, bokorral benőtt bástyafal, s az örtony szegletfala. Képzünk e részletet tünteti elő.

A magas várfal tetejéről a kilátás felesleges. A messze távolban fekvő nevezetesebb helységek, egyfelől Besztercezig, Cserhalomig, Cziblesig, másfelől Kolozsvárig ellátásnak szép időben, látszó segítségével.

A vár alatt látható terebélyes diófák s néhány nevezetesebb vén fa azt gyaníttatják, hogy nagy kiterjedésű kert lehetett a vár körül. A vár kutját a hegy oldalán mi fedeztük fel; mint vezetőnk megjegyzé, erről ők se tudtak eddig semmit. Mikor épült ez egykor hatalmas vár? történetíróink nem említik. Épületköveiből a hegyvel összeforrat mész- és tégladarabokból régiségre lehet következtetni.

E várra vonatkozó adatokat csak a XIII-ik századtól kezdve találhatni. 1321-ben Csicsót Vass Miklós várnagy védelmezé a László fia szá-mára s a vidéknek dulsával ostroma volt, minden támadás ellen keményen tartotta magát, s végre Tamás vajdának, mint a király biztosának tete-mes uradalmakért engedte át, egy a vár alatt kötött szerződés erejénél fogva. (Fejér. Cod. dipl. VIII. 2. 296. 316.)

1359-ben Csicsó más három várral — vajdai birtok — András erdélyi vajda uradalmát tette. (Cod. dipl. IX. 3. 131. 1.)

A XV-ik századtól kezdve gyakrabban talál-

kozunk e vár nevével. Ugy látszik, ekkor adományozták királyaink

Moldva fejedelmének (Nic. Istvánfi: Historia. lib. XIII.) Az adományozást különböző-zékepen beszélik . . . közüdt szerint akkor Moldova Magyarhon védelme alatt állott. Moldova érdekében Mátyás király Mahomed török szultánnal

egyesre lépett, s kikötöttek néhány várat, hogy abban egyik se tartson őrséget, de két vár kimaradt. A szultán ezért megharagszik, s mindkét várat elfoglalja, a miért Moldova fejedelme Mátyásra megnehezelt, s hogy az innen

eredt veszteség kárpótoltassék, Mátyás Küküllő-és Csicsó-várt a moldovai fejedelmnek adományozta.

1467-ben Mátyás Tordáról Moldovába készül István ottani vajda megfektetésére, ki nemcsak a zendülő erdélyiekkel czimborált, hanem Erdélyben hatalmas foglalásokat is tett. Mátyás Moldvában városokba nyomult. István véletlen meg-támadásával zavarba hozta december 15-én Mátyás seregét, de tulnyomó ereje daczára meg nem verheté. Mátyás sebet kapott, de István jónak látta a következő évben meghódolni, s Bethlen Miklóstól Balta-és Csicsó-vár iránt adomány-levellet nyert.

Egy más történetírő szerint II. Ulászló 1495-ben adta volt István moldvai vajdának, ki magát védelmébe ajánlotta azon esetre, ha a török trónjából kivetné.

1505-ben ezen vajdát és fiát Bogdánt a vár birtokában megerősíté. (Kövári L. Erdély régiségei 148. lap)

1529-ben Porkoláb Mihály volt a csicsói várnagy, ki Péter moldvai vajda ellen keményen csatázott. (Szilágyi Sándor: Erdély története 248. lap.)

Minden adat arra mutat, hogy Zápolya Jánosig a moldva fejedelmek birták Csicsóvárat.

1535-ben I. Ferdinánd meghagyja benne Péter vajdát.

1796. Áldott jó esztendő volt a gabonater-mésre nézve. Őszi és tavaszi jóság szépen ter-mett, a buza kezdett megőcsulni sz. Péter és Pál nap táján. Kisasszony-nap táján volt a tiszta-

1797. Ismét nagy szárazság volt sok helyen. Az alföldön épen semmi sem termett, sem szénát nem kaszálhattak; de itt környékünkön, Istennek legyen dicsőség, mégis reménységünkön fölül lett, mindenből termett; hanem a borok ezen esztendőben majd mindenfelé megezesedtek. — Az *insurgens katonák* is ezen esztendőben keltek föl, és megindultak a francziára június hónapban;

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

Péter vajda Zápolya János kivánságára Szolimán ellen fordította fegyverét; meg nem állott Szolimán előtt, egyenesen Szucsára, a vajda szék-helye felé vette útját, mi miatt annyira magára vonta honosai haragját, hogy csak Csicsóvárra zárkozva menthette meg életét, mert mint menekült ide futott családjához.

A zsarnok nejét és gyermekeit már előbb Csicsóvárra záratta, s mert értesült, hogy boérjai ki akarják adni és saját környezetében se bíznán, megindult egyedül, hogy családjához meneküljön.

Az üldözött ember eltévedt a havasok közt. Majláth, ki az ojtói szorost őrzé, kémei által elvezette, hogy csak Csicsóvárra küldé felkeresésére, kik megtalálták szörnyen elcsigázva, mert menekülése lóháton történt; egyedül ment a határ-zsíli helyeken, vezetve lovát, süvegét egy ág leveri, lova megijed, leveti, ott marad gyalog, bolyongva az erdőn, míg a székelyek megtalálták, kik a helyett, hogy haza vinnék, Csicsóvárra vezették, hol nem sokáig pihenhetett, mert János király Csicsóvárra elfoglalására Frater Györgyöt küldötte.

A *csicsóvári remete*, mint neveztek (s e névén egy beszélyirónk novellá-hóse lett), alkudozásba bocsátkozott vele.

A vár, a meredek szirtfokra épített sásfészek, keményen állta a tüzet, de négy havi ostrom után a vajda magát János királynak feltétlenül meg-adta 1538-ban.

A szultán Péter utódjával István vajdát tette 1542-ben október 24-dikén, Péter vajda Beszterczen át alá vette. 1544-ben Martinuzi vagy Fráter György, Erdélyakkori kormányzója, Izabella fejedelemné nevében a moldvai vajdák által folytonosan vissza-követelt magas fekvésű s a szamosujvári várat legközelebből fenyegető Csicsó-várt lerontatta.

A mit a szultán nem tudván, rendeletet adott ki, hogy a csicsói vár és uradalom adassék vissza Péter moldvai vajdának.

Az uradalom visszaadott, de a vár nélkül, mely már le volt rontva.

P. F.

Barbay István falusi jegyző föl-jegyzései.

(1764—1838. évekből)

(Folytatás.)

1796. Áldott jó esztendő volt a gabonater-mésre nézve. Őszi és tavaszi jóság szépen ter-mett, a buza kezdett megőcsulni sz. Péter és Pál nap táján. Kisasszony-nap táján volt a tiszta-

1797. Ismét nagy szárazság volt sok helyen. Az alföldön épen semmi sem termett, sem szénát nem kaszálhattak; de itt környékünkön, Istennek legyen dicsőség, mégis reménységünkön fölül lett, mindenből termett; hanem a borok ezen esztendőben majd mindenfelé megezesedtek. — Az *insurgens katonák* is ezen esztendőben keltek föl, és megindultak a francziára június hónapban;

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

de október és november hónapban minden várme-gyebeli a maga vármegyéjébe visszatért teli kvár-télyra. — Ezen esztendőben igen jó *hosszu ősz* vala; szinte sz. András napig kijártak a marhák, és még októberben is hallatszott égdörgés. — November utoljái majd egyformán tartottak a jó idők. *Tavasznak ára* ezen esztendőben méreje 1 ft. 10 dr., tisztabuza 2 ft. 20 dr., árpáé 1 ft. 35 dr. volt.

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **) már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **)

már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

de október és november hónapban minden várme-gyebeli a maga vármegyéjébe visszatért teli kvár-télyra. — Ezen esztendőben igen jó *hosszu ősz* vala; szinte sz. András napig kijártak a marhák, és még októberben is hallatszott égdörgés. — November utoljái majd egyformán tartottak a jó idők. *Tavasznak ára* ezen esztendőben méreje 1 ft. 10 dr., tisztabuza 2 ft. 20 dr., árpáé 1 ft. 35 dr. volt.

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **)

már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

de október és november hónapban minden várme-gyebeli a maga vármegyéjébe visszatért teli kvár-télyra. — Ezen esztendőben igen jó *hosszu ősz* vala; szinte sz. András napig kijártak a marhák, és még októberben is hallatszott égdörgés. — November utoljái majd egyformán tartottak a jó idők. *Tavasznak ára* ezen esztendőben méreje 1 ft. 10 dr., tisztabuza 2 ft. 20 dr., árpáé 1 ft. 35 dr. volt.

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **)

már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

de október és november hónapban minden várme-gyebeli a maga vármegyéjébe visszatért teli kvár-télyra. — Ezen esztendőben igen jó *hosszu ősz* vala; szinte sz. András napig kijártak a marhák, és még októberben is hallatszott égdörgés. — November utoljái majd egyformán tartottak a jó idők. *Tavasznak ára* ezen esztendőben méreje 1 ft. 10 dr., tisztabuza 2 ft. 20 dr., árpáé 1 ft. 35 dr. volt.

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **)

már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mérő, kétszeres, nyomtatórészen kívül, 119, zab 170 mérő.

1799. Eladtam a szőlőt ne-mes Szabó Ferencnek 32 fo-

Persa rabszolga a turkomanok között.

Komáromban és Tatában az épületek ablakait mind összetörte, és nagy épületek tetejét, sok ké-ményeket lerontott és összetörtött a szélvész és jégeső; de itt *Szenden*, hol ezt irom, Istennek dicsőség, semmi sem látszott és kár nem történt.

1797. Elvettem a győpre dülő földbe 21 mérő tiszta buza, a kis földbe 2 mérő. — Lett termés: a grőpre dülőben 78 mérő buza, nyom-

1797. die 13-a Maii adtam Dubnitska Mi-hály szabónak varráser-t egy öl fát 3 forintban *).

1798. Istennek dicsőség! áldott jó *tavas* volt. *Nagy hében* **)

már a marhák minde-nütt kijártak; hanem husvét után egy héttel nagy hó esett és oly nagy szélvészés ferge-teg jött, hogy több hely-en sok marha és ló eltévedvén a mezőről, megfagytak. — Ekkor majd egész hét mind *kemény téli módon* ment el; hanem ezután szép meggel, és május hó-napja kivánatos két napi és két éjszakai esőzessel mult el. Győrtt Mária-Magdolna napi vásár-kor a *jóságának ára* volt: tisztabuza 2 ft., zab 1 ft. 20 dr., árpa 75 dr. — Ezen esztendőben a jóság tavasz-szal ugy megindult,

hogy nagy reménységet nyújtott a hó termésre; de a jóság vastagsága és kövérsége miatt minde-nütt megdülvén, igen hiányos lett a szeme; szalmája igen sok lett; de szeme is, Istennek hála, türhetőképen fizetett, a zabnak pedig jó termése volt. — A *buza ára* Győrben *aratás után* 1 ft. 40—50 denár volt **), mely folyvást fölebb ment; zab 60 dr. Eleinte nyomtatás előtt helyben lehetett venni zabot 50 denáron; de azután hamar-jában fölment 60, 70, 75 drra, egész novem-berig†). — Igen kivánatos jó *idők* voltak november utol-jáig; de azután decemberben leest a nagy hó, és oly tar-tós nagy *ke-mény tél* lett, hogy sok embernek elfa-gyott egész ábrázata, és oly kemény fagyok jártak egész februarius utol-jáig (1799). — hogy majd min-denféle elfa-gyott akármely meleg pinczében is.

1798. Lett termésem: tisztabuza 11 mér

rintert. Négy esztendei használás után vesztett az eladásnál 3 ft. 50 dr.*)

1799. A Duna a kemény fagyás miatt még karácsony előtt (1798) két héttel beállott; azután bátorosan jártak egész Martius elejéig. Ezután megindulván a jég oly nagy vízáradás lett, hogy a családokietek mind elborította, ki padláson, ki kazalok és fák tetőjén lakott, a vízáradás pedig majd két hétig tartott. Sok falut egészen eltemetett a víz, és sok ember elveszett. Családokban Medve nevű helységekben csak egy ház sem maradt meg. A családok embereknek itt környékünkben levő helységekbe költöztek élmezőre alamizsnául kenyeret, hogy éhen meg ne haljanak, nevezetesen a szendi jobbágynak adtak száz kenyert. — Azután Martius szép időm és kellemes idővel folyt egész Aprilis elejéig, égdörgés is hallatszott már és nagy villámlások láttatnak éjszaka; hanem Aprilis 5-ik napján egy nap és egy éjszaka nagy kemény hidegdel ismét nagy hó esett, mely közel egy hétig tartott fagyalással. Ekkor igen sok fekete és tarka rigót fogdosztak a kertekben az emberek mindenfelé, melyek az időnek keménysége miatt elcsanarodtak ugyanannyira, hogy kézzel is eleget lehetett fogdosni. Ekkor már a kertbeli veteményi és plánta magvak mind el voltak vetve és a magnak való káposzták ki voltak rakva; de semminek sem ártott a fagy, sőt a hó elolvadván mind a földbe ment és igen sokat használt a veteményeknek.*)

1799. Termelt irtott buza 28½, kétszeres 110, zab 187 mérő, részen kívül.

1800. Kovács János praecceptorom bére 16 forint. Megmarad 1801-re is előbbi bére.***)

1800. Máj 1798. die 8-a Septembris vettem egy söfét pej kanca lovat hetedfüvet Szakon Takács Péteről 40 forinton. Egy fekete kanca lovat vettem Birkás komántól 32 forinton. — Most eladtam a pej kancazt 63, a fekete kancazt 46 forintért**)

1800. Termelt a makkli határra dülöben 94 mérő buza, zab a háposztás kertes fölött 76 mérő — Györben a köles méréje 2 ft. 30 dr, a búzáé 3 ft. 20 dr.

1801. Nemes Marthon Györgytől vettem egy szőlőt 7 forintért, melynek szélessége 4½ öl. Jár tőle 1 ft. 7½ dr., kapaspénz és 8½ dr., a szőlőpáztornak. Költség: metszésre 2 ember a 25 dr., kapálásra 3 ember a 32½ dr., döntésre 1 ember 32½ dr. Summa 1 ft. 80 dr.**)

1801. Gyöpre dülöben levő földön termelt: buza 81 kereszt; elnyomatás után lett 113 pozsonyi mérő. Makkli határra dülöben termelt zab 43 kereszt; elnyomatva lett 170 mérő.

1802. die 15-a Februarii jött hozzám Smigalai Elek praecceptorom. Egész esztendei bére 16 forint.

1802. A kis földön termelt buza 3 kereszt, melyből lett 4½ mérő. A fél session 47 keresztből lett 70 mérő buza. Gyöpre dülöben termelt 24 kereszt zab, lett belőle 85 mérő. Az udvaron levő verembe töltöttem az ajtó előtt 65 mérő búzát; a melléte valóba 68 mérő zabot; a szembázhánál levő verembe 35 mérő vetni való zabot.*)

1803. Elvettettem: a gyöpre dülöben buza 22 mérő, a kis földbe 1½ mérő. Zab elvettettem 43 mérő. — Termelt: a kis földön és gyöpre dülöben irtott buza 17½, kétszeres 41½, összesen 59 mérő buza. Zab a makkli határra dülöben 65 kereszt, melyből lett nyomatásán kívül 158 mérő.

1803. die 3-a Novembris Józsi fiamat Tatára iskolába adván,*) fiztettem: familiaciót 1 ft. 50 drt. keztélyért 45 drt, köpönyégt 7 fot, mente 2 fot, pruzlékért varrással 1 ft. 50 drt., nadrágért 2 ft. 50 drt., kalapért 2 fot.

1803. die 20-a Novembris megfogadtam Pap Józsefet praecceptorom, kinek bére 18 forint. — Elmet töltem die 5-a Máj 1804.

1804. die 29-a Julii Tatában megbérmáltattam gyermekeim: Klára, Ágnes, Józsi és Ignác.

*) Két évvel később (1801) egy, másik kisebb szülő vétett.

**) Természeten; mert nem volt száraz fagy, hanem a nagy hó inkább betakarta a veteményeket a fagy ellen.

***) Hogy a segédantó fűrésze a szolgálóval egyenlő volt, az az oka: mert a fiatal tanító az orgonás és szertartásokat a mestertől tanulta, és nem a képezében, melynek tanfolyama ekkor 3, később 5 hónapig tartott, s csak 1844-ben emeltetett 2 évre föl.

*) A vétel bére, az eladás háboru idején történt, ezért az áremelkedés.

**) Az évvel később (1806) Mocsán még egy nagyobb szülő vétett.

**) S enden a terményeket veremben tartják, nemcsak az udvarokban, hanem az utcán is a házak előtt sorba álltának a veremek.

**) Ekkor még szeptember és október volt a szünet.

1805. November elsején bevitem Józsi és Ignác fiaimat Tatába iskolára. Költség: familiaciót és fűtőt 4 ft.*) fél öl fa bevittel Szendrői 6 ft. egy pár új csizma 2 ft. 75 dr; Ignácznak köpönyeg 3 forint; szállást 1 mérő zab 2 ft. 50 dr., és 30 forint készpénz.

1805. Termelt: buza 88 mérő, kétszeres 17 m., nyomató-részre ment ki 11 mérő buza; zab termelt mester és notáriusi részen 60½ kereszt; a kis földön 7½ kereszt, melyekből lett összesen 200 mérő; nyomató-rész kenyér-mérővel együtt volt 25 mérő zab.

1805. die 14-a Septembris megfogadtam Czapai Mátyást praecceptorom, kinek bére lesz egész esztendőre 25 forint.**)

1805. die 8-a Decembris halt meg Kovács Ferencz ipam uram Banán. Nyugodjék békkéségen. Amen.

1805. die 7-a Septembris Maria Ludovica királyné Ó Felsége Pozsonyban megkoronázottat; a dietától pedig a nemesemberek insurrectója elrendeltetett; miért is a fegyverfogató nemesk Szenden is a télen conscribáltattak. (Folyt. köv.)

Honnan származik a keleti pestis és mi annak óvszere?

Ugy hiszszük, mindenki helybenhagyja azon állítást, hogy sokkal nagyobb érdem azon viszonyokat nyomonzni, melyek a szegénységet feltételezik és ennek elhárításra az utat kimutatni, mint a szegénység alamizsnát nyújtani, mi talán ugy sem segít rajta. Hasonlóképen áll a dolog Stamm Tivadar jeles német orvos törekvéseivel, ki azon magas feladatot tűzte ki magának: kinyomonni a feltételeket, melyek alatt maga a betegség megsemmisíthető. Az orvosok igyekezete csak az egységek javának előmozdítására van irányozva, dr. Stamm ellenben az egész emberiség javát akarja eszközölni, ki, támaszkodva a számos tapasztalatokra és saját észeteire, a betegségek okait kutatja és megmutatja, mikép lehet ezen okokat a e nélfogva magát a betegséget örökre elhárítani. Tudományos vizsgálatai eredményét egy nagy becsű könyven bocsátotta nyilvánosságra, melynek czime ez: „Nosophthorie. Die Lehre vom Vernichten der Krankheiten. Leipzig 1862.“ E könyvben a szerző a pestistől, a sárgalázról, a kelet-indiai koléráról, a hagymázos lázról, és számos más betegségről, szokott alapoossággal értekezik, melyek közül mi a szerző nyomán a pestistől akarunk ezúttal szólni.

A pestis, mely már több mint 20 év óta elünt, oly betegség volt, mely főleg Sýriában, Kis-Ázsiában, európai Törökországban a Berberföldön és Egyiptomban szokott előjönni, mely egyébiránt gyakran a Földközi-tenger majd minden partterületéire, sőt egész Európára is kiterjesztette uralmát. A justiniani pestis óta, mely 542-től fogva 594-ig a római nagy birodalom majd minden részeiben dult, ismételt izben számos országokat járt be ezen retgett betegség és az ó világban majdnem minden ismert téreit meglátogatta. Soha orvosi kezelés szembetűnőbb aléltágot nem mutatott, mint a pestis gyógyki-sérleteinél. Valóságos esztelenéggel kontárokodtak és próbálgtak idestova, semmi gyógymód nem maradt kísérletlenül; de mégis barmibez nyultak, mintegy kétharmada a megbetegedet-teknek a pusztító vész áldozata lett.

Most a pestis, mint említve volt, mintegy 20 év óta elünt, de valamint pusztítása idejében nem gondoltak arra, miképen lehetne ezen borzasztó betegség megsemmisíteni: ugy most, ki-maradását illetőleg, megelégszenek azon elégtelen magyarázattal, hogy az a török birodalomban behozott egészségrendőri intézkedésekkel áll összefüggésben.

Előinté az hitték, hogy a pestis fellépése a mostoha időjárás viszonyokkal, az éhséggel és a sáskapuztiásokkal áll összefüggésben; de a tapasztalás bebizonyította, hogy a pusztító betegség jó időben, sáskák kísérete nélkül és jól táplálkozó népesség között is felüti uralmát. Végre Európa műveltebb népei véleménye abban állapo-

*) Valószínűleg 3 forint volt a két tanuló familia-tója, a negyedik forint a deákzoba fűtőjét illette. Az egész számadás arra mutat, hogy a fák hejtől bétre Szendrői láttattak el elemi szerekkel és költéssel.

**) Innét 1816-ig híányzik a segédantók bejegyzése; de 1833-ban ismételve említették a segédantók neveit. Ezen időben (1794—1816) voltak Fuzér János, Szedér István, Snektá Péter, Barbay József, Barbay Ignác, Tanos István, valószínűleg Hedervary Lajos és Rácó István is.

dott meg, hogy a pestis főtanyáját a Kelet képezi, mert ott a betegség akkor is otthonos, midőn a polgárisultabb és tisztább Európá meg van kímélve tőle.

Mintfogva továbbá ezen betegség rendkívül ragadósnak bizonyosodott be, és a pestis-ragályok leggyakrabban a kikötővárosokban, a határoknál és általában a külfölddel kereskedelmi forgalom kíséreteiben mutatkoztak, a kormányok a pestis elleni zárt hozták be, hogy ezáltal a pusztító ragály beharapozását vagy elterjedését akadályozzák. És a biztonsági zárendszert behozása óta csakugyan a leghatározottabban ki is tünt, hogy a pestis a zárhatár felé mindig kelet felől nyomul, holott elmozdított a betegsége Európát minden irány-ban járta.

Miután már most bebizonyosodott, hogy a pestis tulajdonképi működési kerülete keletre, vagyis a török birodalomra szorított, azon to-vábbi vitás kérdés merült fel: hol létezik ezen bi-rodalomba a járvány főszármazási pontja?

A Duna-lapályok, Konstantinápoly, Smyrna, Trapezunt, Aleppo, a Berberföld fővárosai és Kairo oly föltöként tűntek ki, hol a pestis legto-honosabban találta magát, és egyik hely a másik-ra panaszkodott, hogy a ragály onnan származik. Midőn sokan a pestis tulajdonképi székhelyének Konstantinápolyt tartották, hol ezen betegség annyira otthonos volt, hogy némelyek határozot-tan állították, hogy Konstantinápolyban a pestis teljesen soha meg nem szűnik, figyelem nélkül hagyják azon körülményt, hogy a már magában véve oly piszkos Konstantinápolyi piszkos keleti hajók által, Egyiptommal a legkiterjedtebb keres-kelemi érintkezésben áll. Végre, mind az orvosok száma mind a memorvosok nagy többszama abban állapodott meg, hogy Egyiptomot kell tekinte-nünk azon országnak, honnan a pestis leggyak-rabban elterjedt.

Evel azonban nem elégedett meg dr. Stamm vizsgálatainál, miket Egyiptomban 1844—45 ben e tekintetben tett, hanem azt vizsgálta tovább, vajjon a pestis oka a kiáradás visszatérése után, és egyszerre támad-e az egész országban, vagy talán a pestis főleg csak bizonyos pontokon támad és ugy terjed el az országban? A tett vizsgálatok-ból és a pestis elterjedéséről és szűnéséről gyűjtött hagyományokból azt találta, hogy Kairo és a Del-tának Kairohoz legközelebb fekvő faluigen gyak-ran legelsőször támadattak meg a pestis által és legtöbbit szenvedtek benne, és így közel volt a gondolattal, hogy itt kell a pestis tulajdonképeni származási helyét keresnie. De ha ez így van; hon-nan van az, hogy ezen helyiség a borzasztó be-betegséget többé nem nemzi? Az okát mindjárt meglátjuk.

A város néhány százezer lakost számlál. Az utcák, mielőtt az öntözés és seprés behozattott, tele voltak szeméttel és rondasággal. A hullák eltemetése, mielőtt Kairóban a jobb egészség-ügy rendőrség behozattott, rendkívül féltetésen ment végbe, sőt még azon szokás is meglehetősen áll meg terjedve, hogy a holtakat magokban a la-kásokban, csak ugy féltetésen ásták el. A váro-son egy csatorna vonul keresztül, mely tömön-ten piszkot és rondaságot vesz magába, és mely-nek környéke régóta a legesztelenebbnek és a pestistől leglátogatottabbnak tekintett. A tapasztalás bőségesen megmutatta azt is, hogy pestises időkben a ragály a Nilus kiáradásának visszatérével, tehát az év elején szokott kezdődni és június közepén és végén a beálló kiszáritó hő-séggel szokott megszűnni. Tudniillik az áradás visz-szatéré után sok romlandó állati és növényi anyag maradt a földön, mi a nap melege által rothadásba menvén át, miasmákát vagy ragályokat szül. Ehhez járultak a víz kiáradása által megáztatott, csak fe-lületesen elásott holttestekből kiömlő gőzök. — Nagyon természetes volt tehát a gondolattal, hogy nevezetesen a fővárosban behozott jobb temetke-zés által az egészségi állapotnak javulnia kellett. Ezen körülmény azonban sem a pestis támadására sem annak fokozatos eltűnésére vonatkozólag nem szolgáltatott valamely biztos támaszpontot, mert azután is fordultak elő pestisvészek, hogy az egészségtügyi intézkedések a fővárosban már évek óta foganatosítva voltak. Hogy egyedül a felílte-tetemetkezés nem szűlhetne Egyiptomban a pesti-st, világosan kitűnik továbbá onnan, hogy a hullák ezen rossz eltemetése még 1844-ben és 45-ben a legtöbb kis városban és faluban fenállott, és mégis a pestis olyanannyira megszűnt, hogy 1844. végével elenyészettnek tekintett.

A pusztá, mely az iszapos Nilvölgyet beko-rítja, bámulatos tiszta gőzt és nedvességet gyor-san felszívó száraz levegővel bír, és ott, hol a

Nilvölgy keskeny, oly kitűnő egészségi állapot létezik, melynél külön hasonló forró, mélyfekvésű és vízáradásos tartományban sehol a földön nem tapasztalható. E körülményt dr. Stamm a pusztai lég tisztító erejének tulajdonítja. Ezen tiszta levegő az is, mely a kiáradások által száraz-mazó és a rothadó hullákból kiömlő gőzokat gyorsan ártalmatlanná teszi. Mindenesetre áll, hogy ezen gázok magokban véve nem okozták a pestist, mert az különbözőn mostanig nem enyész-hetett volna el. De Kairótól sincs messze a pusztá, és ha itt régebben gyakrabban támadott és ural-kodott a pestis, mint Egyiptom más részeiben, honnan van az, hogy itt a pusztai lég nem hatott oly jótékonyan, mint egyébutt?

Az oka ennek is megmagyarázható. — Kairo ugyanis néhány évtized előtt a Mokattam-hegység sziklaereszén és az ehhez sorakozó földmombokon kívül, egy majdnem teljes örvél volt bekerítve, mely föld- és omladékbombából állott és 150—200 méter magasságig emelkedett fel. Ezen magas kerítés a városból a légtisztító szeleket egészen elzártá, és ehhez még azon mostoha körülmény járult, hogy ezen kerítésen belül a város közvet-len közelében terjedelmes posványások voltak. Ezekből tehát könnyen következett, hogy a dombkerítés elhordása és a szélnek és a szárító pusztai légnek a városba juttatása semmisítette meg a pestist.

A dombok elhordatását Ibrahim basa, Mehe-méd Ali fia kezdte meg, és az innen nyert anyaggal a mocsárokat töltötte ki. A roppant munka 5 évig tartott, és csak kényezzer alkalmá-zása által lehetett végrehajtani. A ragályos légü posványások valóságos paradisiomi kínzésű olajfa- és gyümölcsekerteké változtak át. A dombok elhordatása a posványok kitöltése és a halottaknak a fővárosban behozott jobb eltemetése által pestis nemcsak Kairóban, hanem egész Egyip-tomban, sőt egész Keleten mindinkább megrikkult. 1843-ban már csak itt ott fordultak elő egyes pestis-esetek, Konstantinápolyban és minden Egyiptomon kívüli helyeken elenyésztett a járvány; a legközelebbi év kezdetétől fogva, de bizonyosan 1845 év elejétől fogva mostanig egyetlenneg bi-zonyosan megállapított valódi csomás pestis-eset sem fordult elő.

E szerint tehát bizonyosan ki van mutatva, hogy a valóságos pestistanya azon helyiség volt, hol most Kairo fekszik.

Azon idő óta, hogy a rómaiak azon helyisé-gét, hol most Kairo fekszik, fölkatonaiállomás tették, és ott számos kőfallal bekerített kolostor építtetett, a csomás pestis rendszeren kezdett pusztítani. De hol is lett volna a földön a kórmeleg támadása jobban előmozdítva, mint itt leirt viszo-nyok között, hol a csatorna piszka, a Nilizap és a már nem e egyiptomi módon bebalasmozott, hanem legtöbnyire csak felületesen elősott holt-temetek megrögzöszel töltötték el a levegőt, míg a szellők által nem tisztogatott légkör ra-gály a nap forrósága által annyira érlelődött, hogy betegségeknek, sőt magának a pestisnek vált szülőanyjává, mely jactán mint varázsca-pás ezeket ragadott el a magával, és az áldozatul esettek mint pestises hullák a lég megrontását meginckább elősegítették s a pestisméregnek még több tápanyagot adtak.

E szerint tehát a minden járványok legbor-zasztóbbika némileg mesterségesen idéztett elő, magának az embernek figyelmenlétsége és ha-nyagsága által, oly helyen, mely már magában-veve egészségtelen volt. Magok az emberek te-remték magoknak a betegségnek legiszonyatos-bikát. Lehet-e a légkör tisztántartásának fontossá-gára nézve nyomatékossab példát felhozni, mint Kairóé? Mily nagyszerű kép, mily nagyszerű ta-nítás ez mindnyájunkra nézve!

A pestisnek, mind keletkezésére, mind továb-bterjedésére bizonyos meleg kívánatai, mely 22—27 Celsius fok között áll, de a 40 fokú hőség mind a Celsius főt, mind annak továbbterjedésé-képességét megsemmisíti. A forró Nubiába soha sem tudott áthatni a ragály és a pestisesek, kik Ázsiába mentek, itt nem terjesztették tovább a betegséget. De ugy látszik, a betegség keletkezé-sére és továbbterjedésére bizonyos fokú nedves-ség is szükséges, mert a pestis a nucta (erős har-mat) lecsese után mindig ugy elünt, mint a viz-gőzöket és minden rothadó anyagot kiszáritó hőség beállása után. Hogy a pestises beteg izad-mányával, kelevénykével vagy nyálhátyájá-VALI érintkezés által a betegség rendkívül köny-nyen elragad, az bizonyos, de hogy a száraz és tiszta bñrhelyivel való érintkezés által ragadó-s-e, a legnagyobb mértékben kétségesnek látszik.

Egyébiránt a posványragály és a pestisragály közötti nagy különbség létezik. A posványragály csak a posványos helyeken uralkodik, és sem azokra, kik ezen helyekkel érintkezésbe nem jö-nnek, sem azokkal, kik magával a ragálylyal köz-velenül nem érintkeznek, nem ragad el. Egész-en ellenkezőleg áll ez a pestisragályal. Ez képes magát a helyre való tekintet nélkül tovább terjesz-teni, és soha pestisragály emberi lakásoktól és emberi hulláktól elválasztva elő nem fordult, soha nem létezett és sehol nem létezik. Rothadási gőz, a népes-égszeszeszorulása és többé kevésbé megron-lott légkör szükséges arra, hogy más okokkal egy-temben a ragályos pestis keletkezése lehetővé tés-tessék. A természet az ember hozzájárulása nélkül sehol csomás vagy kelevényes pestist nem nemz, magának az embernek kell a pestis keletkezését elősegíteni. Most tehát világos, hogy ha Kairónál a régi viszonyok visszaláttatnának, a Nilus első nagyobb kiáradása után, kedvező időjárás és al-kalmas népnymorviszonyok között, megint lábra kapna a pestis. — De másrésről ha Kairo ké-pezte is a pestis keletkezésének főszékét, evel még nem állíthatjuk, hogy a pestis sehol egyébutt önállólag nem keletkezett. Hol a pestis kifejlődé-sére kedvező időjárás és helyiség viszonyok között romlott légkör idéztetik elő, például ma-gas falakkal bekerített szél által nem járható helyeken, hol sok szennyes és tudatlan nép szorul össze, mely nyomor és rozsz táplálkozás mellett, hetekig tartó, némikép nyirkos, 22—27 C. fokú árnyékos melegben épen az élők lakásai körül csak ugy felülesten ássa el sok halottját; ott a kelevényes pestis származása mindenesetre lehet-séges. Ha a kelevényes pestis megint valaha Egyiptom vagy Kelet, vagy a föld valamely pontján feltámad, ugy az bizonyosan oly viszonyok között fog támadni, mely k a leirtakhoz hasonló, tehát némileg mesterségesen az ember tudatlansága, gon-datlansága és ööne által fog előidézteni. Ily esetben a most annyira kifejtett forgalom és a betegség bebizonyosodott ragályossága mellett annál na-gyobb lenne a veszély a távolabbi népekre.

A pestis tovább ezredévnél dúlta az emberi-séget, hallatlan dühbel pusztította az ember sze-renesjét és életét; a gyógykezelés minden kísér-lei sikert nélkül maradtak, sőt gyakran több bajt mint hasznót okoztak, nem ritkán annyira fejlődött a nyomor, hogy nem volt, ki a holttes-teket eltessse és a dögévv madaraknak nem kellett a pestises hullák, a papok processiókat tartottak a csapás elhárításáért, de mindezt semmit sem használt; remülős jövészékkel járta be a léget, és az emberiség különböző istenségeit vádoalta a csapásért, és lám, soha oly sok száza-od 4: nem vádoalta az ember azt, a mit egyedül kellett volna vádolni: saját vigyázatlanságát, ha-nyagságát és óriási tudatlanságát.

Minél szabadabbak lesznek a népek minden tekintetben, minél magasabban fognak állani az anyagi és erkölcsi előmenetelben, annál inkább fognak a betegségek elenyészni. Bardocz Lajos.

Még egyszer „a köszöntésről.“

A „Vasárnap Ujság“ 32-dik számában Mel-czer Kálmán ur „valamit a köszöntésről“ irt cikkére alkalmat veszek némi pótló felvilágosi-tással hozzájárulni.

Igen helyesen mondja közlő ur, hogy a kö-szöntés (majd) mindig híl kinyomata a nép mű-veltségének, erkölcsi jellemének, s nem nehéz a köszöntésből a nép jellemére, foglalkozására viz-szakövetkeztetni.

Mellőzve ezuttal egyebeket, a fentebbi állítás kiválólag találó a rómaiak „vale“ köszöntésére. A „vale“ magyar fordítása: „kijegy boldog“, „élj boldogul“ föltotte gyenge kinyomata azon mélységes erőfogalomnak, mit az alatt a rómaiak értettek.

„Vale!“ Azaz: oly erős, edzett testalkattal légy megáldva, mely az élet minden bajait diadal-masan kiállja; légy oly erős, hogy a legszilajabb vadat, a legerősebb ellenséget le tud győzni s örökre tehetetlenné tenni egy pillanat alatt.

A „vale“ az erőfogalomnak hatványozott kifejezése. Nők soha, csupán férfiak köszöntötték így egymást; mert a „vale“ kifejezés értékét csak a férfuban személyesítették, kit képesek tartottak oly dolgokat vinni véghez, melyek emberi erőt túlhaladóknak látszottak. A minden bajon diadal-maskodó férfut (vir valens) nem ritkán a félíte-len közé számiták. Mindnyájunk előtt ismeretes a bölcsőjében sárkányt ölő gyermek története.

Az erőknek egy más (vis) kifejezése szintén

szokott volt a rómaiaknál; s míg amaz testi és lelki — ez csupán szellemi erőt fejezett ki. Vis, azaz oly erő, mely által magunkat meggyőzzük, magunkon uralkodni tudunk. Szóval: erény.

„Virtus“ is — erény, de libás és téves for-dítása a „virtus“ fogalomnak. Rómának — te-kintve alapítását — szükségkép vagy hódítottak, vagy hódítónak kelle lennie. Azonban vitéség által világhódító uralomra vergődött; a római vitéség pedig népének férfiaságában (virtus) rejlett. Caesar-s több auctorokban a „virtus“ katonára vive — férfui bátorsággal bíró vitéség.

Hogy pedig valaki a férfui fogalom neto-ábját megérdemelje: annak személyében kelle, hogy vitéség (virtus), erény (vis) és emberi erőt túlhaladó dolgot véghezvivő ereje (valetudo) pontosuljon össze.

Székhely Sándor.

Egy veleg.

*(Erdőbégés Korszikán.) Korszika szigetén közelebb egyik legnagyobb és legszebb erdőben a vízzávonabban tűz ütött ki, s a nagy erdő, mely csupa fenyőkből áll, 8 napig égett. A tüztenger az egész környéket el lútszott nyelni. A tűz mil-liókra menő kárkötött.

—h— (Háboru áldozatai.) Egy türelmes an-gol fáradasgot vett magának kiszámitáni, hogy az ugynevezett történeti korszak háború hány ember életébe kerültek. Ezt aránylag mérsékelt-en 14,000 millióra teszi, s ez összegből még ne-hány igen érdekes számitást állít egybe. Ha pél-dául e 14,000 millió halott egymás kezét fogva tánczra kerekednek, oly hosszu láncozt képezné-nek, mely a földgömböt 608 szor fogná keresztül. Ha mindez áldozatoknak mutató-ujját levágnók s azokat egymás fölé helyeznők, az így támadandó halom földünköt, a holdon felül még 120,000 mérföldre magasodnék. Ki végre ez elesetteket, vagy a háboru következtében elhaltakat megszám-lálni akarná, s e számitásra naponkint 19 órát áldozni kész: 336 év alatt cseljált érheti.

—h— (Az emberi-nem nemesítése.) Castel-lane gróf, a francia női akademia ismeretes alapítója egy sajátosogos tervet adott elő. Ugyanis az emberi nem látható phyzikai hanyatlását meg-akadályozandó, erre „szépség-kidáttást“ rende-zendők vel. Az ország minden megyéje, e Párisban tartandó emberkiállításban, néhány évi időközben, a megyebeli 3 legzebb leányt és ifjut lenne beküldendő, kiknek választása a megyei hatóság szépségzeti érzékének hatyvaték fenn. Ily módon Párisban közel 500 fiatal leány és legény találkoznék. — E tömegből egy e végre kivene-zendő szépségzeti bizottmány a legszebb 12 leányt és ifjut kiválasztaná. E 24 extra szépség közül azután ismét egy másik bizottmány a legszebb leányt és ifjut jelölné ki, kik a szépség királyná-k és királynjűzőnek kikialtatván, mint ilyenek az az alkalommal rendezendő ünnepeken a leg-kiválóbb tiszteltetésben részesülnének. Az ünne-pély elmúltával pedig egy alapított „szépség-és emberi-nem-nemesítő egylet“ költésén a szépség fejedelem-párjai összehazasíttatának, a több 11 pár is hasonló sorban részesülvén. Az e házassá-gokból származandó gyermekek, kik mindenesetre szépek tartoznak lenni, az egylet költésén ne-veltetnek föl; s azon házasságoknak, kik a nevezet-tek közt az emberi létszámot különösen szaporít-ják, jutalom leend osztandó. — E szerint a nemes gróf tervéhez mindent összegzogondolt, csak azt az egyet nem: vajjon az összekötendő párok magok is ugy akarják-e? s ez irányban a kormánynak, a kisajuttítási törvényekkel analog, közhatalnu czé-lokra elsajuttítási törvényt kellene kibocsátania, mely a legszebb ifjaknak nemcsak hogy a leg-szebb leányok bírásához teljes jogy ad, de utób-biakat azokhoz nőül menetlere kényeserte is. — (NB. Tájékozásul annyit, hogy ily terv, minő a fentebbi, ezeltől épen 2 évtizeddel fordult meg a nemes gróf agyában.)

(k.g.) (Különös szokás.) Kubbhót (egy siliáziai falu) lakói halottaikat a szomszédes Kas-serben tartoznak eltemetni. E körülmény nálók következő saját-szerű szokást hozta diavába. Ók ugyanis minden hullát kizárólag e hulla szállítás-ú készített rudakon visznek ki nyughelyére. Visz-szaterőskor e rudakat a kis-érők egy erdőcske közepében fekvő, szentnek tartott halomra dobják s többé sohasem alkalmazzák. E szokás már igen régi lehet, mit a rudak nagy mennyiségéből követ-keztethetünk, melyek némelyike már zöld móhá-van bsfedve. Mivel a domb szentnek tartatik, e rudakat senki sem meri ellopni. E szokás eredetét illetőleg senki sem tud fölvilágosítást nyujtani.

T Á R H Á Z.

Irodalom és művészet.

... (A „Haborukönyv”) második és harmadik füzet megjelent. A gazdag és változatos tartalom felhívja a közérdekeltséget s igazolja e vállalat lételetét. Megannyi dolgozata részint tanulságos, részint mulattató modorban van írva s a lefolyt nagy események minden oldalát megvilágítja. A 10 kettős ivnyi, sürün nyomott füzetek érdekes tartalmából a főbb cikkek jegyzékét már egyik mult számunkban közöltük.

... (Shakespeare színműveiből) a 7-dik kötet most jelent meg magyar fordításban. Két vigjátékot tartalmaz a „Makrancos hölgyet” és a „Tévedések vigjátékát.” Léví József és Arany László fordításában. Örülni lehet, hogy a Kisfaludy-társaság oly szépen halad azon kütüzött feladatában, miszerint irodalmunk Shakespeare-t teljesen bírhasza jó magyar fordításban. Az elismerés kivált Tomori Anasztáz urat is illeti, ki e terjedelmes vállalatot saját költségén mozdítja elő. Egy kötet ára 1 ft.

... (Petőfi és Karányi) életére vonatkozólag, kik Eperjesen barátai körében sok szép napot együtt töltöttek, barátai egyike, Nagy László ur, ez időkre vonatkozó adatokat gyűjt.

... (Benedek Aladár) fölkéri gyűjtőit, hogy ivatek szent. 6-ikig Kertész József nyomdájába beküldjen sziveskedjenek, miután két kötetnyi költeménye jövő hó közepén okvetlenül megjelenik, s azontúl csak könyvárúknál lesz kapható.

... (Kubinyi Lajos) „Viszonyaink és teendők” című közvilágosítási és közgazdasági munkára hirtet előzetést. A munka 25 ív terjed és szept. hó végéig meg fog jelenni. Előfizetési ára 2 ft., mely összeg szept. végéig Emich Gusztáv kiadó-hivatalába küldendő. Az előfizetési felhívás a munkának bő tartalomjegyzékét közli, melyben a címek után itélve életbe vágó kérdések lesznek tárgyalva.

... (Spitzig Izid) a „Bolond Miska” ismert munkatársa, humoristikai naptára hirtet előzetést, mely szept. végén fog megjelenni. Előfizetési ára 80 kr., s az előfizetési pénzek szept. 15-ig a szerzőhöz („Széchenyi-sétány”, 3 sz. 2 em.) küldendőek be.

... (Virgil költeménye a gazdaságról) magyar fordításban fog megjelenni Bodon Ábrahámól. Előfizetési ára postabélyeg kivül 1 ft. E mű a s-patakai főiskola nyomdájában fog napvilágot látni, ha t. i. vagy 120 előfizető találkozik. Az előfizetéseket vagy a szerzőhöz (Mihályfalvára a rimasombati posta után), vagy S. Patakra Forster Rezső nyomdához utasítandók. Figyelmeztetjük e fordításra a latin klasszikusok minden barátját.

... (Cady Géza Debrecenből) szept. 15-ig terjedő előzetést hirtet 1 ft. járat két külföldi színmű általa eszközlő fordítására. A tiszta jövedelmet a tervbe vett Egressy-szobor részére ajánlja föl.

Egyház és iskola.

... (Ingyen kiosztandó tankönyvek.) A magyar udv. kancellárián elrendelte, hogy a m. kir. egyetemi nyomdának 8000 ftra rugó tiszta jövedelméből az 1866-67-ki iskolai évre 2000 ft értékű tankönyv osztassék ki a legszegényebb iskolás-gyermek között, és ily mennyiségű könyv kiosztása az egyetemi alap körülményeinek kedvezőbbre fordultát, vagy az illető könyvüzlet emelkedésig, a jövő évben is hasonló mértékben történjék.

... (A losonci helv. hitv. gymndziumban) a beiratások az 1866-7-iki tanévre szept. 10-kétől 14-ig tartanak; a rendes tanítás pedig szept. 15-én kezdődik meg.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

... (A felső magyarországi vasiparosok) gróf Andrássy Manó enklölete alatt közelebb Rozsnyón gyűlést tartottak, melyben el lón határozva a kormány-hivataloknak és különösen a kassai kereskedelmi és iparkamarán k meg egyszer szívére kötni és emlékeztetnie hozni, hogy jövőben az iparágat illető rendszabályoknál az egyetlen érintkezésbe helyezze magát. A gyűlésben továbbá azon meggyőződés is kifejezést nyert, hogy a belföldi vasipar, ha ki akarja állani a versenyt a külföldivel, nem maradhat meg a nyers vas termelésénél, minél fogva azon tervet karolták föl, miszerint a gömőri vasbányák közelében gyárt állítsanak földolgozott vas előállítására.

... (Makó vidékről) a természet illetőleg ezt írják nekünk: A Maros és erdő mentén, valamint a szőlőföldek közti téreken, a hol a korán fejlődött gabonában a fagy kárt nem tett, 5-6 magot is kaptak; a tanyák közt, ugarokon, leginkább 2-3 magot kaptunk; a pusztai legelő-illetékek, a határnak északi részén fekvő, valamint a fagy által megcsigázott vetések azonban az elvetett magot alig adták meg. Van rá eset, hogy 14 köböl buza-vetésről 2 1/2 véka szem termett. Az egész határt illetőleg általában adott a buza 1 1/2, árpa 2, zab 3/4 magot. — Kukorizavetések apró száruak, apró csövűek s igen csekély termésel bíztak. Ha hosszú őszünk lesz, hogy a későn fejtett kukorica megerethik, egyre-másra holdjától 5-6 véka szemet számolhatunk. — A rozs buzatermés s a vetőmag magas ára folytán ez évben igen sok repeczét vetünk el, hogy majd lesz-e rajta áldás, Isten tudja.

... (A répacukortermeles Ausztriában) a mult év folytán eddig nem tapasztalt kiterjedést nyert. Az előállított czukor 1,550,000 bécsi mázsára tehető 28 1/2 millió forint értékkel. Ez íparág mellett 34,000 munkás talált folytonos vagy ideiglenes foglalkozást, kiknek munkadíja több mint 26 millió forintra rug.

Közintézetek, egyletek.

... (A Kisfaludy-társaság) módosított alapszabályai felsőbb helyen megerősítést nyertek. E szerint a tagok száma alkalmasint még ez évben szaporítani fogják.

... (Az eperjesi takarékpénztár) aug. 7 én tartotta közgyűlést, s az ekkor fölolvastott igazgatói jelentésből kitűnt, hogy üzleti forgalma ez évben összesen 4,693,741 ft. 44 kr., a mult évben 4,596,397 ft. 89 kr., volt, tehát ez évben 97,343 forint 55 krajczárral több. Az ez évi tiszta haszon 24,656 ft. 88 kr. ment, a mi a körülményeket számbaveve, szintén bizonyosságot tesz arról, mily ügyesen kezeltek, s mily méltó a bizalomra e takarékpénztár. Mint minden évben, az idén is a közgyűlés tetemes összegeket szavazott meg jótekony és közhasznú czélokra, többek közt az eperjesi evang. főiskola 200 éves jubileuma alkalmaival leendő kiépítésére 1867. évre 500 ftot. Ez adakozások a tiszta haszon egy részét igénybe vevén, az osztalékokat 70 forintban állapították meg.

... (A pápai takarékpénztár igazgatósága) értesíti a közönséget, hogy az intézet részvényesei által folyó évi február hó 15-én tartott közgyűlésben elhatározottat, miszerint ezenul az árva, alapítványi, nyugdíj s letéti betételektől jövőre 6%-os kamat számitással s fizetessék. A közgyűlést e határozat hozatalánál egyedül a közönség anyagi érdekei méltánylása vezetvén, azért az igazgatóság, midőn e határozatokat közlésezi, azon erős meggyőződésben él, hogy a közönség megtakarított filléreit ezek után sokkal nagyobb mérvben fogja ez intézetnél jövedelmet hozólag berakni, általa az intézetet még inkább képessé teendő a jelen szomorú időkben s ehhez hasonlóknak, midőn egyesek ereje a segélyezésben elenyész — a köznyomor nyhítására hathatósan közreműködhetni.

Balesetek, elemi csapások.

... (Baleset.) A Bécsből Pozsonyba utazó „Eszék” nevű gőzhajó aug. 25-én oly erővel ütdött a Franzensbrücke mellett horgonyozó nagy hajóba, hogy a raskodás következtében számos utas a hajó falához bukkott, s többen könnyű zuzásokat kaptak. A gőzös a kapott sérülések miatt nem folytathatta tovább útját, s az utasokat más hajó szállította Pozsonyba.

... (Üngyilkosság.) Óri-Szent-Péterről (Vasmege) írják nekünk: Helybeli ref. tanítók, az alig 19 éves ifjú, Sipos István m. hó 30-án a szomszéd Zalafon édes atyja birtokán — egy meggondolatlan percében — üngyilkos lón, saját löfögyverével vetvén életének végét. Az üngyilkosság oka nem tudatik. Ez esemény annyival inkább megdőbentőleg hatotta meg mezővárosunkat, miután a boldogult elődje, Szabó Mihály ref. tanító is 1864-dik évi novem. 17-én az utazórl, szobája ablakán keresztül, kettős lövéssel orozva meggyilkoltatott, s dacára a vidéki szolgabíró ur s a csendőrség itt lakásának, fájdalom, a tettet felfedezni mindez ideig sem sikerült.

Mi újság?

... (Gróf Andrássy Gyula.) a képviselőház alelnöke, Bécsből, hol hosszabb ideig tartózkodott — a mult héten visszaérkezett Pestre.

... (B. Wenkheim Béla, békecségyei főispán.) Békés, Csanád, Csongrád és Arad vármegyék ügyügyi kir. bizosává neveztetett ki, s a kormány egyszerűen dői vetőmagra 200,000 ftot utalványozott rendelkezése alá. Wenkheim báró szept. 1-jén Csanád, Csongrád és Arad megyék főispánjaival értekezletet tartott, melyben az utalványozott összegnek a négy megye közt az inség és szükség arányához képest leendő felosztása felől tanácskoztak.

... (A bécsújhelyi hadi-törvényszék) előtt jelenleg vizsgálaton állanak: Benedek tábornagy, Clam-Gallas lovassági tábornok; továbbá Henikstein, Pokorny, Gondrecourt, és Melzer altábornagok; végre Krismanics és Sandler tábornokok. A haditörvényszék tagjai a következők: elnöke Nobili gróf tábornagy; ülönkei: Hauslab és Nagy tábornagok két altábornagy közreműködésével; vizsgáló bírája: Pfiffer főhadbíró. Gr. Clam Gallas tábornokról azt írják, hogy már külföldre utazott, s közelebb Hallba érkezvén, onnan odább kellett állania, mert a helyi polgármester kijelenté neki, miszerint a gróf élete az ellene felbőszült polgárság ellenséges szándéka következtében percnyire sincs biztonságban.

... (Lajos bajor herceg) is sebet kapott a poroszok ellen viselt háboruban, s valószínűleg láb-szárát le kell vágni, miután az odafuródott gölygő nem lehet kivenni.

... (A helytartótanács) utasította a városi hatóságot, hogy hívja fel a fővárosi orvosokat, miszerint szükség esetében vállalkozzanak távolabb vidékekre utazni és megfelelő napidj mellett mindaddig ott működni, a mig a kolera-járvány azt szükségessé teszi.

... (Az állatheti) ujjában ismét több érdekes tárggyal gazdagodott. A vidra-medenze, mely igen izletes, sodrony-hálózattal ellátott építmény, már elkészült, valamint a murmutörök csinos rekesze. Továbbá két szép írmaszarvas érkezett, 12 majom és két alligator Hamburgból pedig már utban van; ezeket magyarországi túzokokért kapják cserébe. Az alligatorkot nyáron át a tóban lesznek — a madarak közt, melyekkel annyira összehoznak, hogy a kacskák a hátukon csomakodnak, a mint ők uszálnak; télire pedig fenyőfa-szekerénybe szegszik be az alligatorkot s tavaszig úgy tartják a pinceszében.

... (Reményi Ede) jelenleg a felső vidéken tesz körutat. Aug. 19-én Rimaszombaton tartott hangversenyt; másnap Sz. István-ünnepén fölkerés folytán az egyházi nagy mise alatt hedélt. Rima-Szombathól Reményi Rozsnyóra ment, hol 22-én tartott hangversenyt; onnan Lőcsőre utazott. Később Erdélyen át Bukarestbe megy. — Dobsonról ezt írják róla: Bár a nyomasztó viszonyok között az embernek egész szívvel örülnie nem is lehet, Reményi Ede a város művelt közönségének mégis két igen élvezetűs és kedélyes estét szerzett. Zeneművésznök aug. 23-diki előadását az egész közönséget elbűvölte, de nem maradt el visszahatása magára a művészre sem. Mert miután 24-én egy kedélyes társaság kíséretében a Buvópatak szépségeit (a sztraczenai völgyben) mege-kintette volna, este a közönséget egy díjnélküli előadásra meghíván, két óráig látzó trómmel — csak kitörő élénkeséggel állt megzakitva — remekelt hegedűjén, mely alkalommal meglekervevén Reményi Ede Petőfi Sándor nagy költőről (ki egy időben városunkban is megfordult s itt többen személyesen ismerték), egyszerű indítványára a föllekesült közönség 30 ftal járult a Petőfi Sándornak fölállítandó szobor alaplotkéjéhez.

... (Reményi nemcsak művészetével, de ezuttal kedves magaviselésével is meghódította városunk közönségét. E gyönyörű két estét nemcsak egy-könnyen el nem felejtjük, de vára várjuk Reményi azon szívetes ígértetnek teljesítését, hogy városunkon ismételve meglátogatandja. — D. V.

... (A pesti ferenczeli templomban) aug. 28-án d. u. 3-4 óra között egy grútl napzamos rohanat, s ott egy kapuczinus szerzetest fojtogatni kezdett. A templomban levők zajára két városi drabant siettett oda, kiknek sikerült az örült heves küzdelem után kivinni a templomból. Ápó-lás végett mindjárt a közórházba szállították.

... (A most befejezett pesti vásár) a kereskedők általános nézete szerint a körülményekhez képest elégedő volt. Legjobban ment a készmű-iparosoknak, kik a pénz szűke dacára meglehetősen bevételeknek örvendtek.

... (A vasúti hid a Morván) már teljesen helyre van állítva, s a rendes teherszállítás Bécs felé ismét megnyit.

... (Ovszer a kolera ellen.) Dr. Siklósy, a budai vizgyógyintézet tulajdonosa, az 1855-ki kolera-járvány alatt tett tapasztalatai folytán, a kolera ellen biztos óvszerül haskötés viselését ajánlja. E haskötő, melyet Neptunónak is neveznek, 3 rőf hosszú, 1/4 rőf széles durva vászonból áll. Ezt félig hideg vízbe kell mártani, aztán jól kifacsarni, a nedves részt a tetre tenni, úgy hogy a gyomrot és altestet elfedje, a fennmaradt vásznat pedig körül vinni a testen, úgy hogy a szász rész a nedvesen felül essék. Czelészéri e haskötőt felül még könnyű flaneldarabot is kötni. A haskötőt napjában háromszor kell feltenni: reggel mindjárt a felkelés után, délben ebéd után, és este lefekvéskor.

... (A kolera-betegek száma) Pesten korántsem oly nagy, a milyennek a rómhírek terjesztői mondják. Tormay pesti főorvos hivatalos kimutatása szerint július 17-től aug. 29-kéig csakis 120 egyén betegedett meg kolerában, és pedig 56 férfi, 45 nő és 19 gyermek. A kórházakban 69 beteg fordult elő; a városi Rökus-kórházban berendezett kolera-kórházban 65, az izraelita kórh. 3, a keresk. kórházban 1. Meghalt a városban és külvárosokban ösz. 38, a kolera kórházban 26, az izr. kórházban 2, a kereskedelmi-kórházban 1, tehát összesen a városban és kórházban 69 egyén.

... (Kolera-esetek a vidéken) leginkább Vácson fordultak elő a czizányok közt, kik a városban kívül igen összezsúfolva laknak, tisztáitainok és rozslu élnék. Pozsonyban a mult hét elején még nem volt kolera, csak a szomszédos falvakban pusztított. Bécsben mérékelten tart, s eddig közönségesen olyanok háltak el, kik Morva-és Csehországból érkeztek oda betegben. Erdélyben délkeleti szögletébe fészkelte be magát, hova Pósteblből jövő kaszás hozta; legtöbbet pusztított Bodolán, továbbá van még Zajtzonban, Tatragton és Pürkereczben.

... (A pesti löportornyok eltávolítását) vagyis a gubacsi határban a pesti versenyyep közelében építendő töltényraktarak s tüzér-laboratoriumok építését illetőleg a szász kinstár képviselői a tanácsi bizottsámi tagokkal, a kinstár részére átengedendő terület iránt már megegyeztek s a köl-csönösen történt egység felsőbb helyre terjesztetik megerősítést végett.

... (Újvidéken) a napokban szokatlan élénkeség uralkodott. A mindenfelől egybesereglett szerb tanuló ifjuság tartó ott összejöveletét, a fölött tanácskozándó, mikép alakíthatnának egy „egyete-mes szerb ifjusági társulatot”, mely minden évben az ország valamelyik részében egybegyűlvé, szá-mot adna egymásnak egy évi, úgy szaktudományi mint irodalmi működése felől. Ez eszmét a bécsi szerb önképző-társulat „Sloga” (egyetértés) pendítette meg, mely aztán élénk visszhangra talált más társulatok s dalárda-egyleteknél. Ez első összejövelet alkalma aug. 29-én szerb nemzeti színház javára beszedés-t rendeztek.

... (A pesti izraelita templomban) mult vasárnap történt a legelső magyar esküvő. Ez alkalomra nagyszámu közönség gyűlt egybe, s a magyar hitszónok dr. Kohn tartott egyházi beszédet. A vőlegény Frank Antal, a földheltintézet egyik hivatalnokja, a menyasszony Ullmann Adél, a Pannónia gőzmalom igazgatójának leánya volt.

... (Rabló-megtámadás). A Szegegeddel szomszédos Szőreg faluban Fischer ottani gabonakereskedőt, lakásán a mult hétenyék éjjelén 14 rabló támadta meg és saját vasszekrényre kinyitására kényszerítette. A benne levő 2600 ft. készpénz, aranyóra és lánc kiadása után a rablók eltávoztak, de nem sokáig örvendhettek zsákmányuknak, mert kocsiok nyoma után a családi csőszháznál rájuk jöttek és elfogattak.

... (Haldózás.) Úrményi László aranykulcsos vitéz, Úrményi József testvéröccse, aug. 24-én 56 éves korában Cilliben Alsó-Ausztriában elhunyt. Hült tetemet Fehérmegyébe. Vaal mezővárosba szállították át, s ott a családi sírholba temették el.

... (Haldózás.) A brudányári jelentik Elekes Lászlónak aug. 10-én a váczaí fordón történt váratlan halálát. A megboldogult földészletben állott hazafi, kitűnő ügyvéd, gyöngéden szerető atya és rokon volt. Sokaknak részvéte ki-sérte az abrudányai temetőbe, hol örök álmat alsusza.

Nemzeti színház.

... Péntek, aug. 24. „A szövetségsek.” Francia vigjáték 3 felv.
Szombat, aug. 25. „Az afrikai nő.” Nagy opera 3 felv. Meyerbeer-től.
Vasárnap, aug. 26. „A blvős vadász.” Regényes opera 4 felv. Irta Weber Károly Mária.
Hétfő, aug. 27. „Szécsi Mária.” Történelmi vigjáték 3 felv. Irta Sziget. Miután a vasárnapot ez egyszer elvette az opera, e vasárnapi darab hétfőre szorult. Vasárnap „Büvös vadász” akarták bemutatni a vásári közönségnek, mely azonban igen gyér számmal jelent meg. Másnap, hétfőn is több ember volt a színházban.

... Kedd, aug. 28. „A próféta.” Nagy opera 5 felv. Meyerbeer-től.
Szerda, aug. 29. „A navarrai királyné regéi.” Francia vigjáték 5 felv. Scribe és Legouvé után ford. Komlóssy Ida. Ez este Nádaynak jutott egy nagyobb szerep, melyet e tehetséges fiatal színész sok sikerrel oldott meg s újabb jelét adta, hogy a rendezőség nagyobb figyelmére méltó.
Csütörtök, aug. 30. „Az álarcos bál.” Nagy opera 5 felv. Verdi-től.

Szerkesztői mondanivaló.

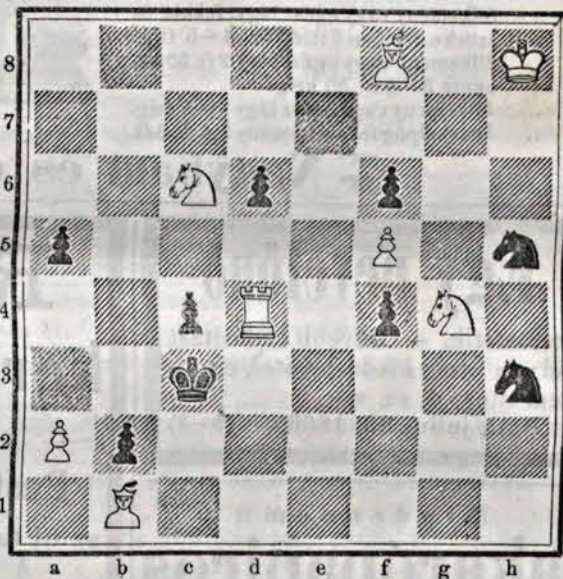
3397. Győr. Dr. S. A kivel a kérdéses tárggyal mulhatlanul értekezniünk kell, vidéken tölti a nyarat. E napokban várják haza, s ha találkoztunk vele, az eredményt azonnal megírjuk.
3398. Sz. Marton-Kata. B. G. A körülmények kellő megvizsgálása után úgy találtuk, hogy a költemény — a jelen sajtóviszonyok között — nem itt, sem külön lenyomatban meg nem jelenhet. A kedvezőbb időpont azonban már nem soká késheik.
3399. Rimaszombati. S. M. Nem lehetne a szándékolt cylcus egyes darabjait önállóan, külön címek alatt közzélni? A lényeg nem változik s a forma egyhangúsága megszünnék.
3400. Kétegyháza. Gy. L. A tudakozás következtében azon szomorú hirt vagyunk kénytelenek jelenteni, hogy a kereset Gyűrky Mihály szakaszvezető nevét e napokban, a hivatalos bécsi hírlap kimutatásában, akönig-grúti csatában jul. 3-án eléleskelt sorában olvastuk. Ezóta talán a hivatalos jelentést is megkapták már önök — Cs. Sz. I. tüzér nevet még eddig semmiféle kimutatásban nem találtuk.
3401. New-York. L. Az aug. 10-i levelet Cs. aug. 24-én megkaptuk; a csatlózott rendeltes helyére adótt. A fényképek s kéziratok a szerkesztőség birtokában vannak, mely nem soká fog kényl azok közlésével. Eddig leginkább a háborus közlemények szorították háttérbe. — Az „elétrajz” iránti minapi olhajásunkat újra ismételjük s biztositjuk, hogy az nem csupán a mi kívánságunk de összes olvasóközönségünk melegt érdekeltségével fog találkozni. — Cs. hivatalos foglalkozásánál fogva van akadályozva a gyakori letelezésben, s helyette a szerkesztőség bármelyik tagja szívesen átveszi a tollat. A lapok rendszeren küldetnek.

3402. Mező-zentgyörgy. E. L. A művet el fogjuk olvasni s nem kételkedünk rajta, hogy annak minél előbb vagy itt vagy mástul léte biztositunk. A level panaszos sorait részvétl olvastuk s rajtuk nem fog mulni, hogy 8n szép czépjait hatáskörünk szerint előmozditsunk. Fő dolg: nem csüggedni. Az élet iskolája — öné — névbe is megkezdődt a azon keresetül kell menni — ére vagy halva! —
3403. Miskolcz. A nagy neveltséget s türelmetlenségét tanúsító botrány nem érdemes a közlére. Mäkor azonban legalább a köslő, valamint a megróvottak nevét szeretnők tudni.
3404. Szentkatolna. B. L. Köszönettel vetjük az újabb küldeményt. A régiebbek a sort vá-ják, s a mint lehet, következnek. A szemlély viszonyok javulását örömmel olvastuk s a teljes jóra fordulást kívánjuk és reméljük.
3405. Szent-János. F. J. Ottani lakos Khún Lőrinc küldeményét, a két darab régi ezüst pénzt kaptuk s átadjuk a nemz. muzeumnak. A pénzdarabok nem tartoznák a nagyon ritka pénzek közé, mindazáltal szívesen fogjuk ott venni s a küldő ur köszönetét érdelem az országos intézet iránt tanusított figyelmért.
3406. Pozsony. J. J. Megjött Köszönet érte.
3407. 1849. A csomag tartalma nem csak érdekes, de valódi szükségét postl. Bővebben levetiben. Az egyik kép jó lesz itt is. Az első bíróság ítélete helyben van hgyva.
3408. A ven czigany. Népdal. Igen sajnáljuk, hogy nem akadnak számukra hely.

— A Vasárnapi Ujság régi bb évfolyamai: Eladók: a „Vasárnapi Ujság” 12 egész évi folyamata, megindulásától fogva 1864-től egész 1866-ik évig, keményen bekötve, mind a 12 évi folyam 60 frt. — Értekezhetni birtamenes levélben S. A. czim alatt, posta: Elek. (Bé-késmegebe.)

SAKKJÁTÉK.

348-dik sz. f. — Sahlberg R.-tól (Stockholmban). Sötét.

Világos.

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 343-dik számú feladvány megfejtése.

(Czenthe Józseftől, Miskolczon. — Szerző megfejtése szerint.)

Világos. Sötét.
1. Fe6-d7 Fa6-b7
2. Fd7-e8 Fb7-a8
3. Fe8-g6 Fa8-b7
4. He1-d3 tetsz.
5. Bf5-fmat.

Helyesen fejtették meg. Vasprémében: Fülöp Já-zsef — Harasztiban: Gr. Festetics Banno. — Pozsonyban: Csery Gábor. — Átányon: Farkas Bertalan. — Debreczenben: Z. I. és Z. L. — H.-M.-Vásárhelyen: H. Nagy Lajos.
(E feladvány, sajnálatunkra, 4 lépésre is megoldható a következő első lépésekkel: 1. Bf5-f3. 2. Fe6-d7 ab., mely lépések föl is cserélhetők. Megfejtőink közül többen e rövidebb uton jutottak célhoz.)

Melléklet: Előfizetési felhívás az Országos Naptár 1867. évi folyamára.

TARTALOM.

Kun Bertalan (arczkép). — Szüleim levele — Petőfi jellemrajza. — A budai vincteller. és kertészkepze-de. — Képek a pesti állatkertből (képpel). — Perra rabszolga a turkomanok között (képpel). — Csicsövára romjai (képpel). — Barbay István falusi jegyző feljegyzései (folyt.). — Honnan származik a keleti pestis és mi annak óvszere? — Még egyszer „a közsöntről.” — Egyvelég. — Tarház. Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Baleset-daság, kereskedés. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HETI-NAPTÁR.

Hónapt- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	N a p			H o l d			
				hossza	köl	nyug.	hossza	köl	nyug.	
Szeptember										
2 Vasár	6 15 Órán. ún. G 14 Albert	21 B 14 Tade	22	159	42	5 20 6 38	75	81	11 19	1 38
3 Hétfő	Mansvét	22 Agathon	23	160	40	5 22 6 36	89	38	regg.	2 39
4 Kedd	Rozália szüz	23 Lupus	24	161	38	5 23 6 33	103	37	0 17	3 31
5 Szerd.	Victorin püsp.	24 Eutichius	25	162	36	5 25 6 32	117	28	1 19	4 16
6 Csüt.	Zachariás prof.	25 Titus	26	163	35	5 26 6 30	131	7	2 26	5 25
7 Pént.	Regina szüz	26 Adorján	27	164	33	5 26 6 28	144	34	3 33	5 29
8 Szom.	Kis asszony	Mária szül.	27 Poemen	28 31. Sab.	165	31	5 28 6 26	157	40	4 6 1

Hold változása. Ujhold vasárnapon, 9-kén, 3 óra 31 perczkor reggel.

HIRDETÉSEK.

Az első magyar SELYEM- ÉS NEMEZ-KALAP GYÁRI-RAKTÁRÁBÓL Skrivan Venczel PESTEN.

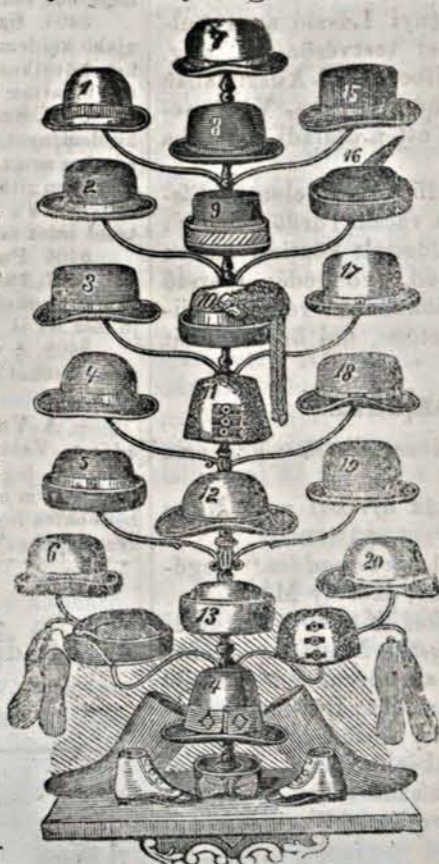
Főraktár: kigyó-tér. Gyári helyiség: stáció-utca 34. szám alatt.

Nagy választékú raktár, mindennemű selyem- és nemezkalapokból. urak, urhölgyek és gyermekek számára, saját és külföldi gyártmányok, kelme-vadász-kalapok, hazi- és vadászpapák, kucsmák, nyakkendők, uti-nemez-topánkák, ugyancsak nemez-czipők börtáppal, papucskok és egészségi nemezkalapok.

Az összes formák az alanti számok szerint kaphatók. Vidéki megrendeléseknél a mellette álló számok pontos kitétele mellett, meg a kalapok árát, színt és a fejnyagyságát meg- jeyezni kérjük.

Kalapok, festés, tisztítás vagy dívatosi- tás végett a legnagyobb készséggel elfo- gadtatnak és gyorsan elkészítetnek.

1. szám legújabb forma, egész kemény, fe- kete vagy szürke színben 3, 4-5 ftig.
2. " széles karimával, egészen lágy, fe- kete vagy szürke színű 3, 4-5 ftig.
3. " kemény, fekete vagy szürke színben 2 ft. 50 kr., 3-5 ftig.
4. " egész kemény vagy szürke színben 2 ft. 50 kr., 3-5 ftig.
5. " félkemény vagy szürke színben se- lyemmel béleltve 2 ft. 50 kr., 3, 4-4 ft. 50 kr., selyem- és bársonnyal ke- ritve 4 ft. 50 kr.—5 ftig, legfinomabb 6 ft., nem bekerítve 2 ft. 50 kr., 3-4 ftig.
6. " félkemény vagy egész lágy, fekete és szürke színben 3 ft. 50 kr., 4-5 ftig.
7. " félkemény vagy egész lágy 2 ft. 50 kr. egész 3-4 ft. 50 krig.
8. " félkemény vagy egész lágy 3-5 ftig.
9. " Inaskalpag fekete kemény 3, 4, 5, 6 ft.

10. szám kocsikalap csak feketén és kemény 2 ft. 50 kr., 3-6 ftig.
 11. " Kucsma 2 ft. 50 kr., nnon Astrakán 5 ft., Perzsa 5, 6-8 ftig.
 12. " Kalapok tiszt. papok számára egy- szerű 4-5 ftig, selyem-nemezéből finom 5-6 ft.
 13. " Egész lágy, fekete 3, 3 ft. 50 kr., 4 ftig, szürke 2 ft. 50 kr., 3-4 ftig, zöld 4 ft., barna 2 ft. 50 kr., 3 ft. 50 krig.
 14. " Vadász-kalap kelmeből szürke, zöld bekerítve egész lágy, stajerforma, finomul felcsúfázva 6 ft., szürke nemezéből 3, 4-5 ftig, zöld nemez- ből 3, 4-5 ftig.
 15. " Selyem-kalap fekete kemény 3, 4-5 ft. 50 krig.
 16. " Selyem-kalap fekete kemény 3, 4-5 ft. 50 krig.
 17. " fekete és szürke félkemény, egész lágy 3, 4-5 ft.
 18. " egész kemény, fekete csak 3, 4-5 ft.
 19. " fekete félkemény, egész lágy 4-5 ft.
 20. " Utazó forma, széles, lágy vagy fél- kemény, világ-szürke, sötét-zöld, vagy fekete 2 ft. 50 kr. 3-5 ft.
- Gyermek-kalapok kaphatók, 4. számú egész kemény, fekete kockás szalaggal, vö- rös, fekete vagy fehér 2 ft. 90 kr., 3 ft. 50 kr.
5. számú fekete vagy szürke, selyem vagy bársonnyal felkesítve 3 ftal, vékony sza- laggal 2 ft., 2 ft. 50 kr. 3 ftig. 7. számú fe- kete vagy szürke 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft. Leg- kisebb gyermekek számára felálló karimával fekete vagy szürke 2 ft. 50 kr., 3 ft., színt olyanok tiszta fehér 5-6 ftig.

Nagybani és darabonkinti eladás.

Egy nevelőnő
keresetük. — Bővebb tudósítást ad: az újság kiadó-hivatal, egye- tem-utca 4. sz. a.
Pest, július 23. 1866. (3-3)

Mindennemű **takarópapíros**
(Makulatur)
kapható Pesten, egyetem-utca 4-ik sz.

RÖSER MIKLÓS
kereskedelmi főiskolájában
és nevelő-intézetében 1766 (2-6)
Pesten, országút 4-dik sz. a., saját házában,
az új tanfolyam f. évi október 1-én veszi kezdetét.
A főlvetel naponkint a délelőtti órákban történik. Szives tudakozásokra azonnal válasz adatik.
Programmok egész készséggel s ingyért szolgáltatnak ki.

Nőneveldeknek s leánytanítóknak nélkülözhetlen tankönyv!
Megjelent Miskolczban Fraenk B. kiadásában s minden könyvruhásnál kap- ható:
„NŐTAN“
vagy
az asszonyi hivatás tudománya
iskolai tanulmányul írta
KÁLNICZKY ENDRE.
Harmadik kiadás, ára 24 kr.
Hogy ezen könyvecské szerzője mennyire felelt meg kitűzött nemel céljának, elég bizonyítást tesz a már eddig a közönség kezén forgó 6000 példány s most ismét szükségé vált harmadik újabb kiadása. 1772 (1)

Régi pénzeket
és mindennemű régiséget, drágakövet, gyöngyöt, színeskövet, aranyat, ezös- töt, ásványokat vesz és oseréli a legmagas áron. 1782 (4-4)
Régiségek és természetiek irodája.
Pesten, Dorottya-utca a Lloyd épü- letben, 14. sz. a.,
hol egy nagy választékú raktár mindennemű régiségek, régi pénzek, gombok, óvek és mentekötőkből a legelsőbb áron, ugy- zint tón egy nagy raktár ásványok, lep- kek, bogarak, madaribőrök, tojások s szemüvegek is találhatók.

Titkos 1778 (1-12)
betegségeket
még makaes és üdült bajokat is úgy kóródásban, mint magán gyakorlat foly- tásán több ezer betegnek legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nél- kül hogy a beteg hivatásában vagy életmódjában gátoltatnak, gyöke- resen, biztosan és gyorsan gyógyít
Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. sz. Medotz- házban, 1-ső emelet, délelőtti 7-9 ig, déltől 1-4 óráig.
Díjazott levelekre azonnal választottatik, s kívánatra a gyógy- szerek is megküldetnek.

Minden könyvruhásnál kapható:
Biztos sajátlagos gyógyszer
KELETI CHOLERA ELLEN.
Ajánlva **KIRINY KORNÉL** által. (1-3)
Borítékba fűzve 50 kr.

HECKENAST GUSZTÁV
göz-gyorssajtó-
KÖNYVNYOMDA-INTÉZETE
Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.,
elvállal
mindennemű könyvnyomdai munkálatokat a távol vidékről, s azokat a leggyorsabban s legjutányosb áráért teljesíti.

Heckenast Gusztávnál Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyv- ruhásnál kapható:
Magyar irodalmi szemelvények.
Kézikönyvül
a felgymnasiumi V-VIII. osztályi ifjuságnak a magyar nyelv- és irodalomban oktatásra.
A szónoklat és költészet elméletének, s a magyar irodalom történetének vázlatával.
SZVORÉNYI JÓZSEF.
főgymnasiumi igazgató, és magyar akadémiai tagtól.
Nagy 8-rét (negyven iv). Ára 3 ft. 60 kr.

KÖLTEMÉNYEK.
Írta **RAJKA TEREZ.** 1759 (1-3)
12-rét (X. és 200 lap), fűzve 1 ft. 20 kr.

Cs. kir. kitzár. szabad.
ÉLET-ITAL,
gyógyerővel bíró hatásos növényanyagokból készített, s jeles orvos urak által elemesztetve, valamint egyéb hiteles előkelő egyének elismerése sze- rint, főkép a mostani egészségtelen korszakban ajánlatos: **hideglelés, emésztéshiány, bél- és gyomorgörös, epeinger, hányás, sőt**
a CHOLERA ellen
is eredménynyel használtatik.
Ára egy nagyobb üvegenk 80 kr.
„ „ kisebb 55 kr.
Használati utasítás minden üvegehez mellékelve van, bizományosaink névsoraival.
NUMVARI WERTHER FRIGYES,
Életital- és sóborszesz-gyárának irodája és főraktára Pesten, országút 1771 (2-2)
25-ik sz., a muzeum átellenében.

ÓVAS.
KOMORNER S. pesti sűrű-kereskedőnek a maga nemében jog- talan hirdetésménye valamit meghamisított czégezése a ravasz nyelgesség legújabb példáját képezi. Most nevezetnek ugyanis sikerült egy általam összeállított már több mint 20 év óta rövid időre alkal- mazni szokott mázra szabadalmat kieszközölni. Ezen mázra szóló sza- badalmat azonban Komorner ur sajátkép azon kérkedő czézből látszik használni, hogy a távolabb lakók bizalmát csalárdul mint szakférfiu és gyárnok ámitólag kiszakmányolja. Bebizonyított dolog, hogy Komorner ur a jogilag fenálló és ipartörvények alapján sem az azokban feltétele- zett ismereteket, sem pedig valami gyórnoki izületet kimutatni képes nem volt, a miután sem műhelylyel, kőbányákkal vagy valami műtani helyiséggel nem bír, hanem csak szerény sűrűkereskedést üz, és a tör- vény értelmében nincs joga, mint egyszerű kalmárnak, magát szerény- telenül gyárnoknak nevezni. Miután a szabadalom betyke és merész ürüggyét jeleztem, még az ily kérkedő hirdetésményekeli hitelt nem ér- demlő tüzelmekre és a czég azon cifra szavaira utalok, hol Komorner ur hazudva „első magy. kir. kizárólag szab. márvány-gyárról“ (?) beszél. Egyszerű mázom nem egyéb mint tisztán kenőcs, csupán arra, hogy elavult sűrűkeresztet Minden-szentek és halottak napján, mint az szokásban van, rövid időre az evvel bemázolás által felfrisíttessenek. Még közepszerűleg munkált kőfaragványokat sem szabad azzal, vagy bármivel semmi esetben becsízizelni, hol azonban a szegénység szintén akar valamit a kegyelet miatt tenni, elegendő egy pár krajczárért ily gyors, de mulékony pótszert használni; azonban ezen szer — mit min- den szakértő bizonyítani fog — jobb s értékesebb tárgyakra kenve, azokat inkább károsan bemázolja, hogysem épentartaná. Ily szemtelenség meghalad minden izetlen nyelgességet, s így mind a keres- kedelmi világ és gyárosok, mind a t. közönség érdekében méltányos ily óvat tenni.
SCHREIBER MOR,
1770 (2-3) márvány- és gránit-vésnök.

A NEMI ÉLET TITKAI S VESZÉLYEI.
RODET lyoni orvosnak bujakóri ragály elleni legbiztosb óvszerével.
„Die Fortpflanzung des Menschen“ című saját eredeti művének III-ik kiadása után magyarul kiadta a szerző:
Eiber orvostudor, 1754 (2-3)
a pestvárosi kórházi kiérdeml. másodorvos, gróf Wenckheimféle v. uradalmi orvos, s kir. magyar természetstudományi társulat rendes tagja.
Bonczani ábrákkal.
Szülék, nevelők- s mindkét nemű felnőtteknek nélkülözhetlen házi-könyv. Bérmentesen megrendelhető 1 forinton következő cím alatt: **Dr. Eiber V. P.** Pesten, József-utczában 66 számú snját házában.
Levelező betegek is elfogadhatnak.

Polonia-gyertyák
és föl nem lobbanó petroleum.
Van szerencsénk a t. cz. közönségnek tudtára adni, hogy az **ujpesti k. szabad. gyertya- és olaj-gyár kizárólagos főraktára** ezentul nálunk fog létezni, melyre névze az üzleti urakat és a nagy- érdemű közönséget figyelmeztetjük, hogy a szükséges cikkek bevásá- rlásánál egyenesen hozzánk fordulni sziveskedjenek.
Tisztelettel
LEITNER és GRÜNWALD,
gyufa-gyár, király-utca 3. sz.
1761 (2-3)

Köszönő-irat.
Van szerencsénk a magas úraságoknak s a nagyérdemű közönségnek az irántunk évek hosszu során tanúsított szives bizalmáért ezennel hálás köszönetünket nyil- vántani.
Ezentul felhasználva az alkalmat, bátrak vagyunk köztudomásra juttatni, hogy a főlcsillott januozeli és starckenbachi hírneves vászon-gyárakból az utolsó készlet megérkezett és való
50⁰ engedmenynyel végleg
el fog adatni.
(A végeladás csak rövid ideig tartand).
Tisztelt vidéki vásárlóinknak, kik megrendeléseiket levél által akarják esz- közölni, ajánljuk alábbirt árszabályunkat, s még csak azt említjük meg, hogy a pénzösszeg beküldése, valamint vasuti, gőzhajói vagy postai utánvét mellett, az árucikknek bárhová megküldetnek.
A vászonárak valódisága s minőségeért jótállás bizto- sítottatik; ingek, melyek a testhez nem épen illenek, visszavétetnek.
Kész férfi-ingek, legjobb kézi munka:
Fehér fonal vászon-ingek simák, 3 ft. helyett csak 1 ft. 50 kr.
Finomabb minőségű, redőzött mellé 4 ft. 50 kr. helyett csak 2 ft. 25 kr.
Finom irlandi vagy rumburgi vászon-ingek 6 ft. helyett csak 3 ft.
Legfinomabb rumburgi vászon-ingek, legszebb kézi munka, 8-10 ft. helyett csak 4-5 ft.
Kész női-ingek, legszebb kézimunka, kézi hímézzel:
Sima vászon női-ingek, huzóra 4 ft. helyett csak 1 ft. 90 kr.
Finom sveiczi ingek, redőzött mellé 5 ft. 50 kr. helyett csak 2 ft. 80 kr.
Legújabb szabású ingek sziv- s hajtókában hímözve 6 ft. 50 kr. helyett csak 3 ft. 50 kr.
Eugenie-ingek, legújabb szabásúak, hímézzel 7 ft. helyett csak 3 ft. 50 kr.
Viktoria-ingek, hímözve és valódi valenciai csipkével 10 ft. helyett csak 5 ft.
Női lábravalók, hímözve, vászon- vagy perkábból 6 ft. helyett csak 2 ft. 50 kr.
Női korsettek, simák, 5 ft. helyett csak 2 ft.
Diszes női korsettek, gazdag hímézzel, 12 ft. helyett csak 5 ft.
Női háló-ingek, hosszú ujakkal 3 ft., 3 ft. 50 kr.—4 ft.
Legfinomabb vászon férfi-gatyák:
1 ft., 1 ft. 50 kr., legfinomabb rumburgi vászonból 2 ft. 50 kr.
80 róf színes ágynemű 7, 8, 9, 10-12 ftig a legjobb.
Férfi nyak-gallérok 1 tucazt 2 ft., 2 ft. 50 kr., 3 ft., 3 ft. 50 kr.—4 ftig a leg- finomabbak.
1 tucazt férfi-harisnya ezernéből, a legfinomabb s legjobb minőségű 4, 5, 6-8 ftig (fehér és színesek).
12 db. vászon-zsebkendő 1 ft. 50 kr.—2 ftig, nagyborszerűek 2 ft. 50 kr. és szí- nesek; valamint czépa batiz-kendők 3 ft. 50 kr., 5, 7-9 ftig a legfinomabbak.
12 db. törölköző- vagy asztalkendő 5, 6, 7 ft. 50 kr.—9 ftig a legszebbek — vászon-damaszban.
30 róf fehérített kézi fonal-vászon és fehérítetlen kettőszekernéből 7 ft. 50 kr., 9 ft. 50 kr., 11, 13, 15-18 ftig a legszebbek.
40-42 róf kítűnő vászon, ágyneműnek vagy 12 db. női ingre, 14, 15, 18, 22-24 ftig a legszebbek.
50-54 róf hasonlíthatlan jőfele rumburgi vagy hollandi vászon, kézfónat, ¼ rófos, 20, 25, 30, 35, 40, 50, 60 ftig.
Orosz vászon tornászok számára vagy férfi nyári öltönyökre, rófe: 25, 30, 35, 40, 50, 60 krig.
Vidéki megrendelések a pénzösszeg beküldése vagy postai utánvét mellet gyorsan és pontosan teljesítetnek.
A megrendelő levelek ekép czimzandók:
„Leinenwaaren-Ausverkauf, Stadt Freieung, im Durchgange des Bank-Bazar, neben dem gräflich Harrach'schen Palais in Wien.“
1769 (1-12)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvruhásnál kapható:
Legújabb ifjusági iratok.
Lukács Pál Erdélyi kis utazó 9-12 éves gyermekek számára. Sok fametszettel, (96 lap, 12-rét), képes borítékba kötve 50 kr.
Hoffmann Ferencz. 50 kis mese. Jó kis fiuk és jó leányok számára. Közli *Meselli Bácsi.* 5 színezett képpel. (90 lap, 12-rét) kemény kötésben 80 kr.
Fáy András. A Halmay-esalád. Erkölcsei olvasmány növendékek és nem- növendékek számára. (673 lap, 8-rét) színes borítékba kötve 2 ft. 40 kr.
Magyarok történelme versekben. Sok képpel. Fűzve 50 kr., képes bori- tékba kötve 1 ft.
100 mese képekkel francia után. *Második teljes kiadás.* (173 lap, 8-rét) fűzve 1 ft. 50 kr., diszkötésben 2 ft. 40 kr.
Legújabb és legteljesebb magyar küszöntő. Újévi, születésnap, név- napi, iskolavizsgálati, és más alkalmi üdvözlések versekben és levelekben szülékhez, nagyszülékhez, keresztzülékhez, gyámokhoz, párfogókhoz, jővőköz, tanítókhoz, rokonokhoz stb. A magyar ifjuság számára. Függelék: valogatott francia és német küszöntések (222 lap, 8-rét). Kötve 50 kr.
Hoffmann Ferencz. Száz kis történet, jó kis gyermekek számára. 8 kép- pel. (194 lap, 8-rét) borítékba kötve 1 ft., színezett képekkel 1 ft. 40 kr.
Hoffmann Ferencz. A kis reglő. 50 új kis mese jó kis fiuk és jó leányok számára. Közli *Meselli Bácsi.* 5 színezett képpel. (115 lap, 12-rét) képes bori- tékba kötve 80 kr.
Minden a kiadó hivatalnál legalább 2 ft. értékig tett megrendelés bérmentve küldetik meg.
1743 (3-6)

